

БАНАЖАВОРОДНОМАНИ

БАНК ХОДИМЛАРИ, ИШБИЛАРМОНЛАР ВА ТАДБИРКОРЛАР ГАЗЕТАСИ

1995 йил январдан бошлаб нашр этилмоқда

№ 20 (523)

2006 йил 3 май

«АЛОҚАБАНК» ПЛАСТИК КАРТОЧКАЛАРИ — АМАЛДА

АТ «Алоқабанк» электрон карточкалар асосида иш ҳақини тўлаш, савдо ва маиший хизмат турларининг барча соҳаларида ҳисоб-китобларни амалга ошириш ишларини самарали олиб бормоқда. Жумладан, бугунги кунда банк томонидан эмиссия қилинган сўм карточкалари сони 12193 тани ташкил этган бўлиб, уларнинг 6 таси махсус юридик шахслар учун чиқарилган корпоратив пластик карточкалар ҳисобланади.

«Алоқабанк» пластик карточкалар билан ишлаш бўлимидан хабар беришларича, банк сўм карточкаларининг 96 фоизи Тошкент шаҳридаги Амалиёт бошқармаси ҳамда вилоятлардаги банк филиаллари мижозлари бўлган 120 дан зиёд турли мулкчилик шаклидаги хўжалик юритувчи субъектларида иш ҳақи лойиҳалари доирасида жойлаштирилган. Жумладан, Ўзбекистон Алоқа ва ахборотлаштириш агентлиги, «Ўзбектелеком» акциядорлик компанияси, «Ўзбекистон Почтаси» очик турдаги акциядорлик жамияти, шунингдек уларнинг пойтахтимиз ва вилоятлардаги бўлиналари ва бошқа давлат ҳамда нодавлат ташкилотлар мазкур банк тўлов карточкаларидан унумли фойдаланиб келмоқда. Хусусан, «Алоқабанк» томонидан пластик карточкалар орқали амалга оширилган транзакциялар бўйича пул айланма-

си ўтган йил давомида 410 млн. сўмни ташкил этган бўлса, жорий йил бошидан ҳозирга қадар мазкур кўрсаткич 678 млн. сўмга етди.

Мижозларнинг ушбу электрон тўлов воситасидан кенг фойдаланиши учун банк томонидан жойларга жами 283 терминал ўрнатилган. Улар алоқа бўлимларида, турғун савдо ташкилотларида, ёнилғи кўйиш шохобчаларида, банк филиаллари, жамғарма касса ва мини-банкларида, телефон хизматлари, шу жумладан, уяли телефон хизматлари учун тўловларни қабул қилиш нуқталарида жойлаштирилган.

Пластик карточкалар нафақат нақд пулсиз тўловларни амалга оширишда қўлланилади, балки жамғариш воситаси ҳам ҳисобланади. Хусусан, «Алоқабанк» томонидан пластик карточкалардаги пул маблағлари қолдигига йиллик 24

фоиз ҳисобидан даромад тўлаиб, ҳисобланган фоизлар ҳар ойда капитализация қилиб борилади. Шунингдек, савдо ва хизмат кўрсатиш шохобчаларида ўрнатилган терминал ва банкоматлар қайси банкка тегишлигидан қатъи назар «Алоқабанк» томонидан муомалага чиқарилган сўм карточкалари орқали нақд пулсиз ҳисоб-китобларни амалга ошириш ҳамда нақд пул олиш имконияти мавжуд.

АТ «Алоқабанк» мазкур соҳадаги энг янги хизмат тури бўлган пластик карточкалар асосида ҳисоб-китоб қилиш тизимини янада такомиллаштириш, мижозларга улар асосида бошқа хизмат турларини таклиф этиш борасида амалий ишлар олиб бормоқда.

Юлдуз ЗОКИРОВА.

Бу сонда:

2-3

Аудит натижалари: «Туркистон» ХОАТБ

4

Қимматли қоғозлар бозоридаги ҳолат таҳлили

5

Тижорат банклари электрон тизимларида ахборотни муҳофаза қилиш

Чет эл валюталарининг сўмга нисбатан курси

Ўзбекистон Республикаси Марказий банки 2006 йил 2 майдан бошлаб валюта операциялари бўйича бухгалтерия ҳисоби, статистик ва бошқа ҳисоботларни юритиш, шунингдек, божхона ва бошқа мажбурий тўловлари учун хорижий валюталарнинг сўмга нисбатан қуйидаги қийматини белгилади:*)

1 Австралия доллари	926,44
1 Англия фунт стерлинги	2227,84
1 Дания кронаси	206,62
1 БАА дирҳами	332,22
1 АҚШ доллари	1220,13
1 Миср фунти	212,38
1 Исландия кронаси	16,48
1 Канада доллари	1092,82
1 Хитой юани	152,30
1 Кувайт динори	4178,53
1 Россия рубли	44,74
1 Украина гривнаси	241,61
100 Ливан фунти	81,29
1 Малайзия ринггити	336,63
1 Норвегия кронаси	198,36
1 Польша злотийси	398,02
1 Сингапур доллари	773,31
1 СДР	1794,88
1 Туркия лираси	923,29
1 Швеция кронаси	166,04
1 Швейцария франки	985,09
1 ЕВРО	1540,41
10 Жанубий Корея вони	12,94
10 Япония иенаси	107,84

*) Валюта қийматини белгилаш чоғида Ўзбекистон Республикаси Марказий банки мазкур валюталарни ушбу қийматда сотиш ёки сотиб олиш мажбуриятини олмаган.

ЯНГИ СОЛИҚ КОДЕКСИ МУҲОКАМАСИ ДАВОМ ЭТАДИ

2006 йил 27 апрелда Ўзбекистон банклари уюшмаси анжуманлар залида «Молиявий ташкилотлар солиқ тизими ислоҳоти: муаммолар ва истиқболлар» мавзусида давра суҳбати бўлиб ўтди.

Давра суҳбати БМТ Тараққиёт Дастурининг «Солиқ тизимининг ислоҳоти ва янги таҳрирдаги Солиқ кодексини ишлаб чиқиш» ҳамда «Ўзбекистонда солиқ маъмуриятчилигини такомиллаштириш» лойиҳалари томонидан Ўзбекистон Банклари уюшмаси билан ҳамкорликда ташкиллаштирилди.

Давра суҳбатида тижорат банклари, суғурта ва лизинг компанияларини солиққа тортиш, мазкур молиявий ташкилотларни солиққа тортишда жорий муаммолар ва оптималлаштириш услублари каби масалалар муҳокама қилинди. Шу билан бирга молиявий ташкилотларни солиққа тортиш тизимининг ислоҳоти учун зарур чора-тадбирлар ишлаб чиқиш, солиқ қонунчилиги ҳамда Ўзбекистон Республикаси Марказий Банкнинг меъёрий базаси орасидаги келишмовчиликларни ҳал қилиш юзасидан фикр алмашилди.

Мазкур масаланинг долзарблиги республикада солиқ ислоҳотини чуқурлаштириш, солиққа тортиш тизимини соддалаштириш ва унифи-

кация қилиш жараёнлари билан боғлиқ. Бу жиҳатдан молиявий институтлар учун солиққа тортиш тизимидаги камчиликларни бартараф этиш ва уларни солиққа тортишда рағбатлантириш чоралари масаласи алоҳида аҳамият касб этади. Уларнинг бари иқтисодийнинг реал секторини кредитлаш соҳасини кенгайтириш ва молиявий фаолиятнинг бошқа йўналишларини ривожлантиришга ёрдам беради. Мазкур чоралар молиявий ташкилотларнинг инвестор ва акциядорлар учун рентабеллиги ва манфаатлилигини оширади, уларнинг операцияларини кенгайтиришга ёрдам бериб, пировард натижада аҳолининг республика молиявий секторига бўлган ишончини оширишда ақс этади.

Давра суҳбати ишида Ўзбекистон Банклари уюшмаси бош директори С. Абдуллаев, Ўзбекистон Республикаси Молия вазирлигининг солиқ сийбати бошқармаси, Давлат солиқ кўмитаси ва Марказий банк вакиллари, бир нечта тижорат банкларининг раҳбарлари ва солиққа тортиш соҳаси мутахассислари, суғурта ва лизинг компаниялари вакиллари иштирок этдилар.

Бундай фикр алмашувлар янги таҳрирдаги Солиқ Кодексини ишлаб чиқариш ҳукумат ишчи гуруҳи учун молиявий ташкилотларни солиққа тортиш бўйича тавсиялар ва таклифлар ишлаб чиқишга имкон беради.

Иброҳим ХОЛИҚОВ.

МАМЛАКАТ ИҚТИСОДИЁТИГА ҚЎШИЛАЁТГАН ҲИССА

Бугунги кунда ҳукуматимиз томонидан кичик бизнес ва хусусий тадбиркорлик фаолиятини кенгайтиришга катта эътибор берилмоқда. Бу соҳани яхши йўлга қўйиш кўпроқ молиявий ташкилотлар зиммасида бўлиб, улар сирасига бевосита банклар ҳам киради. Улар янги лойиҳалар устида ишлаётган, катта мақсадлар сари интилаётган тадбиркорларни молиявий қўллаб-қувватлаш орқали юртимиз иқтисодиётига ўзининг муносиб ҳиссаларини қўшиб келмоқда.

Мана шундай жамият манфаатлари йўлида хизмат қилаётган, қолаверса тадбиркорлар ҳомийсига айланган илғор банклардан бири - хусусий ёпиқ турдаги акциядорлик-тижорат «Парвинабанк» ҳисобланади. Унинг бугунги кунда республикамиз шаҳарлари бўйлаб ўз филиаллари мавжуд бўлиб, шулардан бири Тошкент шаҳар филиалидир. Жами 500 га яқин мижозларга замонавий турда хизмат кўрсатаётган мазкур филиалда кредит сийбати яхши йўлга қўйилган.

172 та хусусий тадбиркорлар ишини ҳар томонлама қўллаб келаётган ушбу банк филиали улар учун жорий йилнинг I-чораги мобайнида 290,7 млн. сўм миқдоридан кредит ажратган. Филиалнинг 1

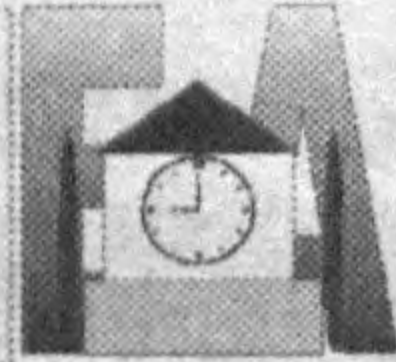
апрел ҳолатига кўра ссуда қарздорлик қолдиги 384,9 млн. сўмни ташкил этади. Унинг тармоқлараро тақсимланиши турлича бўлиб, энг кўп маблағ кичик ва ўрта бизнесни ривожлантиришга тегишли, яъни у умумий кредитлашнинг 80,5 фоизини ташкил қилади. Шунингдек, қишлоқ хўжалиги соҳасини ривожлантиришга 13,3 фоиз (унинг 0,3 фоизи бевосита деҳқон ва фермер хўжалигини кенгайтириш учун берилган) ҳамда бошқа тармоқларни такомиллаштириш учун 7,9 фоиз миқдоридан олувчиларнинг молиявий фаолияти таҳлили натижалари ва кредит қайтарилиши кафолати асосида берилган.

(Давоми 7-бетда).

АҚШ доллари ва евронинг ваколатли банклар томонидан айирбошлаш шохобчаларида 2006 йил 2 май ҳолатига ўзбек сўмига нисбатан жорий этилган курси

Банк номи	АҚШ доллари		Евро	
	Харид	Сотиш	Харид	Сотиш
ЎЗР ТИФ МБ	1230,00	1235,00	1541,00	1561,00
"Асака" банки	1230,00	1235,00	1552,00	1559,00
"Ўзсаноатқурилишбанк"и	1230,00	1235,00	1539,00	1549,00
"Пахта Банк"	1232,00	1235,00	1550,00	1560,00
"Халқ банк"и	1230,00	1235,00	1541,00	1555,00
"Ипотекабанк"	1232,00	1235,00	1545,00	1555,00
АБН АМРО банк МБ Ўзбекистон А.Ж.	1225,00	1230,00	1541,00	1553,00
"ЎздЭУбанк"	1225,00	1235,00	1542,00	1557,00
"Галлабанк"	1230,00	1235,00	1541,00	1555,00
"Трастбанк" АББ	1233,00	1235,00	1557,00	1567,00
"Алп Жамол банк"	1230,00	1235,00	1553,00	1560,00
"Алоқабанк"	1233,00	1235,00	1542,00	1562,00
"У-Т банк"	1233,00	1235,00	1543,00	1563,00
"Туронбанк"	1233,00	1235,00	1543,00	1548,00
"Равнақбанк"	1233,00	1234,00	1550,00	1570,00
"Савдогарбанк"	1230,00	1235,00	1541,00	1555,00
"Илак йўли" банки	1232,00	1235,00	1555,40	1559,18
"Тадбиркорбанк"	1233,00	1235,00	1557,00	1559,00
"Туркистон" банк	1233,00	1235,00	1550,00	1555,00
"Даврбанк"	1230,00	1232,00	1500,00	1515,00
"Кредит-Стандарт" банки	1225,00	1233,00	1540,50	1560,00
"Капитал банк"	1233,00	1235,00	1540,50	1563,00
"Содерат банк"	1230,00	1235,00	1541,00	1561,00
"Ҳамкор" банк	1233,00	1235,00	1508,00	1528,00
"Универсалбанк"	1230,00	1235,00	1552,00	1559,00
"Парвинабанк"	1233,00	1235,00	1541,00	1550,00

"ТУРКИСТОН" ХУСУСИЙ ОЧИҚ АКЦИЯДОРЛИК-ТИЖОРАТ БАНКИ

Рўйхатга олиш рақами: № 57 1998 йил 16 март
Манзил: 700000, Тошкент ш., Амир Темур кўч., 1-Тор кўча, 6.

ЙИФМА БАЛАНС ҲИСОБОТИ 2005 йил 31 декабр ҳолатига

(МИНГ СЎМ).

№	МОДДАЛАР АКТИВЛАР	2005 йил	2004 йил
010	Нақд пуллар	129 055	19 863
020	Ўзбекистон Республикаси Марказий банкдан олинган керак бўлган пуллар	165 065	106 897
030	Бошқа банклардан олинган керак бўлган пуллар	763 512	16 203
040	Олиш ва сотиш учун қимматли қоғозлар - савдо қоғозлари	0	33 576
041	- носавдо қоғозлар	0	0
050	Ҳосила молиявий воситалар	0	0
060	Сотиш учун мавжуд бўлган нақд инвестициялар	0	0
061	- Сўндирилгунча ушлаб турилган инвестициялар	0	0
070	Тескари РЕПО	0	0
080	Мижозларга берилган кредитлар ва бўнақлар:	820 083	265 168
081	Минус: эҳтимолий зарарлар бўйича захиралар	(25 895)	(28 201)
082	Соф кредитлар ва бўнақлар	794 188	236 967
090	Молиявий ижара, соф ҳолида	0	0
100	Карам хўжалик жамиятларига инвестициялар	23 963	2 359
101	Кўшма корхоналарга инвестициялар	0	0
110	Гудвилл	0	0
120	Асосий воситалар (соф баланс қиймати бўйича)	80 062	59 174
130	Номоддий активлар (соф баланс қиймати бўйича)	21 258	1 762
140	Бошқа ўз мулки	114 540	0
150	Солик талаблари	18 876	21 367
160	Бошқа активлар	115 628	49 551
	ЖАМИ АКТИВЛАР	2 226 147	547 719
	МАЖБУРИЯТЛАР		
	Депозитлар		
181	Талаб қилиб олингунча сақланган депозитлар	1 124 436	373 995
182	Жамғарма депозитлар	10 216	19 343
183	Муддатли депозитлар	128 220	52 830
184	Депозит сертификатлари	0	0
185	Ҳукумат ҳисобварақлари	0	0
190	Ҳамма депозитлар	1 262 872	446 168
200	Марказий банкга тўланиши керак бўлган маблағлар	0	0
210	Ҳукуматга тўланиши керак бўлган маблағлар	0	0
220	Бошқа банкларга тўланиши керак бўлган маблағлар	256 030	0
230	РЕПО ва бошқа қарз маблағлар	104 000	0
240	Ҳосила молиявий воситалар	0	0
250	Солик мажбуриятлари	13 797	16 035
260	Бошқа мажбуриятлар	263 628	348 092
270	Чикарилган қарз қимматли қоғозлар	0	0
280	Ҳамма мажбуриятлар	1 900 327	810 295
	Ўз сармояси		
300	Одий акциялар	378 318	66 477
310	Имтиёзли акциялар	0	0
320	Акциядорлардан сотиб олинган ўз акциялари	0	0
330	Жами акциядорлик сармояси	378 318	66 477
340	Қайта баҳолаш захиралари	8 735	8 778
350	Таксимланмаган фойда (тўпланиб қолган тақиллик)	(61 233)	(337 832)
360	Жами ўз сармояси	325 820	(262 576)
370	ЖАМИ МАЖБУРИЯТЛАР ВА ЎЗ САРМОЯСИ	2 226 147	547 719

ФОЙДА ВА ЗАРАРЛАР ТЎҒРИСИДА ҲИСОБОТ 2005 йил 31 декабр ва 2004 йил ҳолатига

(МИНГ СЎМ).

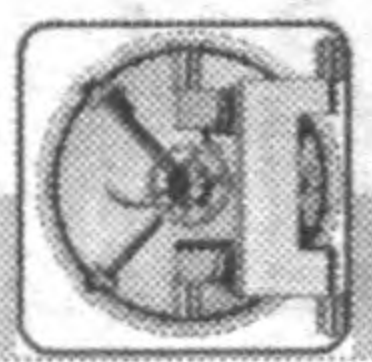
№	Моддалар Фоиш даромади	2005 йил	2004 йил
011	Кредитлар бўйича фоиш даромади	76 837	63 626
012	ЎзР МБ ва бошқа банклардаги ҳисобварақлар бўйича фоиш даромади	26 662	0
013	Олиш ва сотишга мўлжалланган қимматли қоғозлар бўйича фоиш даромади - савдо қоғозлари	571	0
014	Олиш ва сотишга мўлжалланган қимматли қоғозлар бўйича фоиш даромади - носавдо қоғозлари	0	0
015	Сотиш учун мавжуд бўлган инвестициялар бўйича фоиш даромади	0	0
016	Сўндирилгунча ушлаб турилган инвестициялар бўйича фоиш даромади	919	3 870
017	Тескари РЕПО битимлари бўйича фоиш даромади	0	0
018	Молиявий ижара бўйича фоиш даромади	0	0
019	Бошқа фоиш даромадлари	25 362	1 747
020	Жами фоиш даромадлари	130 351	69 243
	Фоиш харажатлари		
031	Талаб қилиб олингунча сақланган депозитлар бўйича фоиш харажатлари	0	0
032	Жамғарма депозитлар бўйича фоиш харажатлари	(22 265)	(12 797)
033	Муддатли депозитлар бўйича фоиш харажатлари	0	0
034	Депозит сертификатлари бўйича фоиш харажатлари	0	0
035	Ҳукумат ҳисобварақлари бўйича фоиш харажатлари	0	0
036	ЎзР МБга тўланган ҳисобварақлар бўйича фоиш харажатлари	0	0
037	Бошқа банкларга тўланган ҳисобварақлар бўйича фоиш харажатлари	(14 319)	(1 457)
038	Бошқа қарз маблағлар бўйича фоиш харажатлари	0	0
039	Чикарилган қарз қимматли қоғозлар бўйича фоиш харажатлари	0	0
040	РЕПО битимлари бўйича фоиш харажатлари	0	0
041	Бошқа фоиш харажатлари	(170)	0
050	Жами фоиш харажатлари	(36 754)	(14 254)
060	Соф фоиш даромади	93 597	54 989
070	Кредитлар бўйича эҳтимолий зарарлар захирасини баҳолаш	(10 396)	(16 018)
080	Захира баҳолаш чиқариб ташланганидан кейинги соф фоиш даромади	83 201	38 971
	Фоишсиз даромад		
091	Воситачилик ва хизматлар учун ҳақ тўлашдан олинган даромад	156 533	153 272
092	Воситачилик ҳақлари тўлаш бўйича харажатлар ва хизматлар учун ҳақ тўлаш	(31 865)	(22 125)

093	Савдо операцияларидан кўрилган фойда (зарар)	0	0
094	Валюта операцияларидан кўрилган фойда (зарар)	11 380	5 040
095	Дивидендлар шаклидаги даромад	612	0
096	Инвестициялардан кўрилган фойда (зарар)	466	22 086
097	Карам хўжалик жамиятлари ва кўшма корхоналарнинг фойдаси (зарари)	0	0
098	Соф пул моддалари бўйича фойда (зарар)	(7 318)	(1 632)
099	Бошқа операция даромадлари (харажатлари)	22 625	25 807
100	Жами фоишсиз даромад	152 433	182 448
	Операция харажатлари		
111	Ходимларга тўланган иш ҳақи ва бошқа харажатлар	(106 441)	(122 692)
112	Ижара ва саклаб туриш харажатлари	(41 960)	(30 772)
113	Транспорт ва хизмат сафари харажатлари	(82)	0
114	Маъмурий харажатлар	(18 103)	(16 256)
115	Асосий воситаларнинг эскириши	(2 577)	(1 850)
116	Амортизация - номоддий активлар	(1 104)	(69)
117	Сўғурталаш харажатлари, солиқлар ва бошқа тўловлар	(29 519)	(17 035)
118	Эҳтимолий зарарлар учун захира баҳолаш	(9 038)	(2 609)
119	Бошқа операция харажатлари	(4 977)	(1 855)
120	Жами операция харажатлари	(213 801)	(193 137)
130	Даромад (фойда) солиғи тўланишидан олдинги соф фойда	21 833	28 281
140	Даромад (фойда) солиғини баҳолаш	(12 235)	(27 760)
150	Соф фойда (зарар)	9 598	522
160	Бир акцияга тўғри келадиган базавий фойда	0,0474	0,0088
170	Кўшимча акциялар чиқарилганидан кейин бир акцияга тўғри келган фойда	0	0

ПУЛ МАБЛАҒЛАРИНИНГ ҲАРАКАТИ ТЎҒРИСИДА ҲИСОБОТ 2005 йил 31 декабр ва 2004 йил ҳолатига

(МИНГ СЎМ).

№	Моддалар	2005 йил	2004 йил
	Операция фаолиятдан келган пул оқимлари		
020	Олинган фоишлар	130 351	69 243
030	Тўланган фоишлар	(36 754)	(14 254)
040	Воситачилик ва хизматлар учун ҳақ тарзида олинган пул маблағлари	156 533	153 272
050	Воситачилик ва хизматлар учун ҳақ тарзида тўланган пул маблағлари	(31 865)	(22 125)
060	Диллинг операциялари бўйича амалга ошган соф фойда (зарар)	11 380	5 040
070	Чет эл валютаси билан қилинган операциялар бўйича амалга ошган соф фойда (зарар)	0	0
080	Олинган дивидендлар	612	0
090	Ҳисобдан чиқарилган кредитлар ўрнини қоплаш	0	0
100	Бошқа операция даромадлари (харажатлари)	23 091	47 893
110	Махсулот етказиб берувчиларга ва ходимларга тўланган пул маблағлари	(201 082)	(188 782)
120	Тўланган даромад (фойда) солиғи	(12 616)	(27 748)
130	Инфляциянинг операция фаолиятига таъсири	(1 600)	(1 697)
140	Операция активлари ва мажбуриятлардаги ўзгаришларга қадар операция фаолиятдан келган пул оқимлари	38 050	20 842
150	Операция активларининг соф (кўпайиши) камайиши		
151	ЎзР МБдаги мажбурий захира бўйича соф (кўпайиши) камайиши	(55 354)	37 617
152	Савдо қимматли қоғозларидаги соф (кўпайиши) камайиши	33 576	(31 658)
153	Сотиб олинган ва сотилган опционларнинг соф (кўпайиши) камайиши	0	0
154	Банкларга берилган кредитлар ва бўнақларнинг соф (кўпайиши)	(736 345)	0
155	Мижозларга берилган кредитлар ва бўнақларнинг соф (кўпайиши)	(565 311)	(61 364)
156	Бошқа активлардаги соф (кўпайиши) камайиши	21 952	33 062
160	Операция мажбуриятларидаги соф (кўпайиши) камайиши		
161	Депозитлардаги соф (кўпайиши) камайиши	816 704	(144 434)
162	ЎзР МБ ва ҳукуматга тўланган ҳисобварақлар бўйича соф (кўпайиши) камайиши	0	0
163	Бошқа банкларга тўланган ҳисобварақлар бўйича соф (кўпайиши)	256 030	0
164	Савдо мажбуриятлари бўйича соф (кўпайиши) камайиши	0	0
165	Бошқа мажбуриятлар бўйича соф (кўпайиши) камайиши	7 131	(73 747)
170	Операция фаолиятдан келган соф пул маблағлари	(183 567)	(219 682)
	Инвестиция фаолиятдан келган пул оқимлари		
190	Молиявий ижара бўйича тушумлар	0	0
200	Қимматли қоғозларни сотиб олиш, операция фаолияти деб ҳисобланганлардан ташқари	0	0
210	Қимматли қоғозларни сотиш, операция фаолияти деб ҳисобланганлардан ташқари	0	0
220	Сотиб олинган пул маблағларини чегириб ташлаганда, шўба корхоналар, қарам хўжалик жамиятлар ва кўшма корхоналарни сотиб олиш	(10 625)	0
230	Сотиб олинган пул маблағларини чегириб ташлаганда, шўба корхоналар, қарам хўжалик жамиятлари ва кўшма корхоналарнинг чиқиб кетиши	1 157	26 834
240	Асосий воситалар, номоддий активлар ва бошқа узоқ муддатли активларни сотиб олиш	(44 573)	(8 505)
250	Асосий воситалар, номоддий активлар ва бошқа узоқ муддатли активларни сотиш	1 884	3 100
260	Инфляциянинг инвестиция фаолиятига таъсири	3 870	(2 032)
270	Инвестиция фаолиятдан келган соф пул маблағлари	(48 287)	19 397
	Молиявий фаолиятдан келган пул оқимлари		
290	Қарзга олинган маблағлар ва қарз қимматли қоғозлардан тушумлар	104 000	0
300	Қарзга олинган маблағлар ва қарз қимматли қоғозлар бўйича тўловлар	0	0
310	Молиявий ижара бўйича тўловлар	0	0
320	Акциялар чиқариш	314 168	0
330	Акцияларни бекор қилиш	0	0
340	Ўз акцияларини сотиб олиш	0	0
350	Сотиб олинган ўз акцияларини сотиш	0	0
360	Пул билан дивидендлар тўлаш	(37 014)	0
370	Инфляциянинг молиявий фаолиятга таъсири	(18 978)	(2 509)
380	Молиявий фаолиятдан келган соф пул маблағлари	362 176	(2 509)
390	Валюта курси ўзгаришининг пул маблағлари ва пул эквивалентларига таъсири		0
400	Инфляциянинг пул маблағлари ва пул эквивалентларига таъсири	(7 352)	(11513)
410	Пул маблағлари ва пул эквивалентларининг соф кўпайиши (камайиши)	122 970	(214 307)
420	Йил бошидаги пул маблағлари ва пул эквивалентлари	101 598	315 905
430	Йил охиридаги пул маблағлари ва пул эквивалентлари	224 568	101 598

"ТУРКИСТОН" ХУСУСИЙ ОЧИҚ АКЦИЯДОРЛИК-ТИЖОРАТ БАНКИ
АКЦИЯДОРЛИК САРМОЯСИДАГИ ЎЗГАРИШЛАР ТЎҒРИСИДА ИФМА ХИСОБОТ
2005 йил 31 декабр ва 2004 йил ҳолатига

№		Устав сармояси	Қўшилган сармоя	Сотиб олинган ўз акциялари	Жами акциядорлик сармояси	Захиралар	Таксимланмаган фойда	Жами ўз сармояси
010	2004 йилнинг 1 январига қолдик	68841	0	0	68841	(378552)	30256	(279455)
020	Хисобга олишдаги ўзгаришлар самараси, солиқлар чиқариб ташланганида				0			0
030	- қайта ҳисоблангандан кейин				0			0
040	Даврда пайдо бўлган:				0			0
041	Сотиш учун мавжуд бўлган инвестициялар - адолатли баҳо бўйича соф фойда (зарар), солиқлар чегириб ташланганидан кейин				0			0
042	Асосий воситаларни қайта баҳолаш бўйича захира				0	431		431
050	Суммаларни кўчириш				0			0
051	Сотиш учун мавжуд бўлган инвестициялар - фойда (зарар)га кўчириш, солиқлар чегириб ташланганидан кейин				0			0
052	Асосий воситаларни қайта баҳолаш бўйича захиралардан кўчириш				0	(811)		(811)
060	Фойда ва зарарлар тўғрисидаги ҳисоботда тан олинмаган соф фойда/(зарар)	0	0	0	0	(379)	0	(379)
070	Соф фойда	(2364)			(2364)	49512	(29889)	17259
080	Тан олинган соф фойда/(зарар)	(2364)	0	0	(2364)	49132	(29889)	16879
090	Оддий акциялар бўйича ўтган йилдан олдинги йилдаги дивидендлар				0			0
100	Имтиёзли акциялар бўйича ўтган йилдан олдинги йилдаги дивидендлар				0			0
110	Конвертацияланадиган облигациялар - улуш компоненти				0			0
120	Ўзининг сотиб олинган акцияларини харид қилиш/сотиш				0			0
130	Акциялар чиқариш				0			0
140	2005 йилнинг 1 январигадаги жами қолдик	66477	0	0	66477	(329420)	367	(262576)
150	Даврда пайдо бўлган:							
151	Сотиш учун мавжуд бўлган инвестициялар - соф фойда (зарар), солиқлар чегириб ташланганидан кейин				0			0
152	Асосий воситаларни қайта баҳолаш бўйича захира				0	1375		1375
160	Суммаларни кўчириш				0			0
161	Сотиш учун мавжуд бўлган инвестициялар - адолатли баҳо бўйича соф фойда (зарар)га кўчирма, солиқлар чегириб ташланганидан кейин				0			0
162	Асосий воситаларни қайта баҳолаш бўйича захирадан кўчирма				0	(1967)		(1967)
170	Фойда ва зарарлар тўғрисидаги ҳисоботда тан олинмаган соф фойда/(зарар)	0	0	0	0	(592)	0	(592)
180	Соф фойда	(2327)			(2327)	(272826)	41334	311834
190	Тан олинган соф фойда/(зарар)	(2327)	0	0	(2327)	272234	41334	311242
200	Оддий акциялар бўйича ўтган йилдаги дивидендлар				0		(37014)	(37014)
210	Имтиёзли акциялар бўйича ўтган йилдаги дивидендлар				0			0
220	Конвертацияланадиган облигациялар - улуш компоненти				0			0
230	Ўзининг сотиб олинган акцияларини харид қилиш/сотиш				0			0
240	Акциялар чиқариш	314168			314168			314168
250	2005 йилнинг 31 декабрдаги қолдик	378318	0	0	378318	(57185)	4687	325820

Молиявий ҳисоботнинг тўғрилиги "HOLIS GURUH" аудиторлик фирмаси томонидан тасдиқланган (Ўзбекистон Республикаси Марказий банкнинг 2002 йил 28 январдаги 7-рақамли лицензияси) ва барча муҳим жиҳатлари бўйича Молиявий ҳисоботнинг халқаро стандартларига мувофиқ тайёрланган.
 Юқорида келтирилган маълумотлар тўғрисидаги ахборот 2005 йил 31 декабр ҳолатига банк ҳисоботининг тўғрилиги ҳақидаги аудиторлик ҳулосасида бор.

БАНК ТИЗИМЛАРИДАГИ ТИЖОРАТ СЕКТОРИНИ РИВОЖЛАНТИРИШДА МАРКАЗИЙ БАНКЛАРНИНГ РОЛИ

Арманистонда Миллий банк банклардаги назорат тизimini мустаҳкамлаш ва унинг жипслашувини рағбатлантириш учун чора-тадбирлар кўрмоқда. Шу йўл билан аҳолининг банк тизимига ишончини ошириш назарда тутилди. 2003 йил июл ойидан бошлаб сармоя етарлигининг энг кам нормативи 2 млн. АҚШ долларигача, 2005 йилга келиб эса 5 млн. АҚШ долларигача кўтарилганлиги жипслашувини рағбатлантириш чораси бўлди. Бунинг натижасида битта банк тугатилди, иккитаси бирлашди.

Беларусда Марказий банкнинг назорат вазифаларини мустаҳкамлаш жараёни давом этмоқда. 2005 йил бошидан молиявий ҳисоботнинг янги миллий стандартлари жорий этилди. 2004 йил биринчи ярмидан бошлаб қайта молиялаш ставкаси барқарор равишда пасайтириб борилиб, ички кредитлаш ҳажмлари анча ўсди. Ҳукуматнинг айтишича, мамлакатнинг тўртта йирик банки, шу жумладан қайта национализация қилинган Белпромстройбанк аввалгидек 2010 йилга қадар давлат ихтиёрида бўлади. Ҳукумат мамлакатнинг йирик етакчи банкларидан директив кредитлаш амалиётини ҳозирча давом эттириб туришни талаб қилди. Шу билан бирга, Миллий банк тижорат банкларига йирик қорхоналарни кредитлаш чоғида фоиз ставкалари микдорини чеклашни тавсия қилди.

Грузияда сўнги вақтларда банк тизimini ислоҳ қилиш ва ривожлантириш жараёни анча илгариларди. Бироқ, ҳозирча кўпгина банклар ликвидлик тақчиллигини бошдан кечирмоқдалар, уларда капиталлаштириш даражаси етарли эмас. Миллий банк банклардаги назоратни ва банк бошқарувини мустаҳкамлаш, шунингдек банк секторини жипслаштириш чораларини кўрди. У 2004 йил январда сармоя нормативи 5 млн. лари (1,9 млн. евро)дан 2008 йилгача аста-секин 12 млн. лари (4,6 млн. евро)га етказилишини эълон қилди. Битта қарз олувчини кредитлаш ҳамда қарор қабул қилишга таъсир кўрсата оладиган шахсларни кредитлаш ҳажмларига анча қаттиқ лимитлар жорий этилди.

Озарбайжонда 2004 йил мартда банк фаолияти тўғрисида Базел принципларига жавоб берадиган янги қонун қабул қилинди. Сармоянинг етарлилиги нормативларига риоя қилиш, молиявий ҳисоботнинг халқаро стандартларини

Европа Тикланиш ва тараққиёт банки (ЕТТБ) 2006 йил биринчи чорагида эълон қилинган ўз маърузасининг бир қисмини ана шу ролни аниқлашга бағишлади ва МДХ мамлакатларида ўтиш даври иқтисодиётининг ҳолатини таҳлил қилди. ЕТТБ таҳлилдани маълум бўлишича, МДХга аъзо бўлган кўпгина мамлакатларда сўнги вақтларда марказий (миллий) банклар миллий банк тизимларидаги тижорат секторини мустаҳкамлашга ёрдам берадиган бир қатор муҳим чора-тадбирларни амалга оширган.

жорий этиш ана шундай принциплар жумласидандир. Мамлакатда Миллий банк тўғрисидаги янги қонун муҳокама қилинмоқда. 2004 йил апрел ойида Миллий банк сармоянинг минимал нормативи 2,5 млн. АҚШ долларидан 2004 йил охиригача 3,5 млн. АҚШ долларига, сўнгра эса, 2005 йил охиригача 5 млн. АҚШ долларига етказилишини эълон қилди. Банк фаолияти тўғрисидаги янги қонун доирасида мамлакат банклари сармоясида хорижий банкларнинг улуши 50 фоиз бўлиши юзасидан белгиланган мажбурий бўлмаган лимит бекор қилинди. 2003 йил сентябрда ЕТТБ иккита банкнинг қўшилиши натижасида таъсис этилган Унибанк акцияларининг 20 фоизлик пакетини сотиб олди.

Россия Федерациясида 2004 йил январ ойида банк назоратининг янада қаттиқ қоидалари ва нормалари жорий этилди. Шундай қоида ва нормалар жумласига белгиланган нормаларга фақат расмий жиҳатдан риоя этилишини назорат қилиш тизимидан хатарларни кузатиб бориш тизимига ўтиш ҳам киради. 2004 йил июл-август ойларида ночорлик (банкротлик) тўғрисидаги қонунга туза-тишлар киритилди. 2007 йил январ ойидан бошлаб сармоянинг етарлилиги нормативини 10 фоизгача ошириш кўзда тутилмоқда.

Тожикистонда жипслашув ва энг йирик банкларни қайта ташкил этиш дастурларини тугаллаш натижасида банк сектори сезиларли даражада мустаҳкамланди. 2004 йилда Миллий банк учта банк лицензиясини қақриб олди. Мамлакатда 11 та ўз банки ва битта чет эл банкнинг филиали қолди. Ҳамма банклар сармоя етарлилиги минимал нормативининг амалдаги 1,5 млн. АҚШ доллари даражасига риоя қилмоқда. Бу даража 2 млн. АҚШ долларигача оширилмоқда.

2004 йил биринчи ярмида мамлакатдаги энг йирик тижорат банки – Агроинвестбанкни қайта ташкил этиш тугаллан-

ди. У иккита кредит ташкилотига: пахтачиликни молиялашга ихтисослашган но-банк молия ташкилотига ва пахтачилик билан боғлиқ бўлмаган қарз олувчиларни кредитлайдиган тижорат банкига ажратилди. 2005 йилда омонатларни сўғурталаш тизими ишга тушди. Бу тизим аҳолининг мамлакат банк тизимига бўлган ишончини ошириши керак.

Украинада Миллий банк 2004 йил март ойидан бошлаб сармоя етарлилигининг минимал нормативини 10 фоизгача ошириш йўли билан назорат тизimini мустаҳкамлади. Ҳозирча кўпгина банклар кичиклиги ва капиталлашув даражаси пастлиги билан ажралиб туради. 2004 йил феврал ойида пулларни ҳалоллаб олишга қарши кураш тўғрисида янги қонун жорий этилганлиги ту-файли, Украина молия соҳасида суи-стеъмолларга қарши кураш бўйича халқаро гуруҳнинг "қора рўйхатидан" чиқарилди.

Ўзбекистонда 2003 йил мартда ҳукумат қарори билан бир акциядорнинг банклар устав сармоясидаги йўл қўйилиши мумкин бўлган энг кўп улуши 7 фоиздан 25 фоизга кўпайтирилди. Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2005 йил апрел ойида қабул қилинган қароридан тижорат банкларини тўла хусусийлаштириш, мукамал банк ва лизинг хизматлари бозорини шакллантириш, халқаро банк ва молия сармоясини кенг жалб этган ҳолда қўшма банклар ташкил этиш кўзда тутилган. Ушбу қарорга мувофиқ, янги ташкил этилаётган банкларнинг энг кам устав сармоялари 2007 йил 1 январгача тижорат банклари учун сўм эквивалентида камида 5 млн. АҚШ долларини ва хусусий банклар учун камида 2,5 млн. АҚШ долларини ташкил этиши керак. Бундан ташқари, жисмоний шахсларнинг тижорат банклари акцияларига дивидендлар тарзида олган соликда-ри 2010 йил 1 январга қадар солиққа тортишдан озод қилинган.

Қирғизистонда 2004 йил ўртала-рида мамлакат парламенти шу соҳага оид битта қонун лойиҳасини муҳокама қилди. Ушбу лойиҳа имзоланганидан кейин қонун сифатида кучга кирган тақдирда, назорат органини (Миллий банкни) ишлаб турган банклар учун сармоя етарлилигининг энг кам нормативларини белгилаш ҳуқуқидан маҳрум қилади. ЕТТБ мутахассисларининг баҳолашича, бу чора олигархия тузилмаларининг таъсири кучли эканлигидан далолат беради ва у банк тизими асосларини путурдан кетказиши мумкин.

Кредитлар ўз вақтида қайтарилиши-ни, хатарлар камайишини таъминлаш мақсадига МДХга аъзо бўлган бир қатор мамлакатларда кредит тарихи бюролари ташкил қилинмоқда. Улар банкларга банк сирини ошкор қилмаган ҳолда мижозлар тўғрисида ахборот алмашиш имконини беради. Қозоғистонда ва Россия Федерациясида парламентлар бу хусусда махсус қонунлар қабул қилган. Қирғизистонда тегишли қонун лойиҳаси ишлаб чиқилмоқда. Украинада бундай қонун Верховная Радада кўриб чиқилмоқда. Украинада ушбу бюрони акциядорлик жамияти шаклида ташкил этиш мўлжалланмоқда. Қозоғистонда кредит тарихлари бюроси тижорат ташкилоти сифатида иш олиб бормоқда.

Ўзбекистонда 2004 йилда кредит тарихлари бюроси ҳукумат қарорига мувофиқ молиявий интизомни мустаҳкамлаш, кредит операциялари бўйича хатарларни камайитириш мақсадига ва бўлажак қарз олувчилар тўғрисида ахборот билан таъминлаш соҳасидаги халқаро тажриба асосида ташкил этилган. Иккита бюро рўйхатга олинган бўлиб, булар Ўзбекистон Республикаси Марказий банкнинг Миллий кредит ахбороти институти ва юридик шахс ҳуқуқига эга бўлган ташкилот – Банклараро кредит бюросидир.

Кредит тарихлари бюросининг ташкил этилиши – МДХ мамлакатлари қонун чиқарувчиларининг фойдали ташаббуси бўлиб, уни марказий (миллий) банклар қўллаб-қувватламоқда. Бу ҳамдўстлик давлатлари банк тизимларининг тижорат секторини ривожлантиришдаги яна бир янги тамойилдир.

**Инновациялар бўлими
томонидан тайёрланди.**

ҚИММАТЛИ ҚОҒОЗЛАР БОЗОРИДАГИ ҲОЛАТ ТАҲЛИЛИ

Қимматли қоғозлар бозорининг Ўзбекистон иқтисодиётидаги асосий вазифаси энг аввало инвестиция ресурсларининг тармоқлар ўртасида самарали қайта тақсимланишини, миллий ва чет эл инвестицияларининг Ўзбекистон корхоналарига мумкин қадар кўпроқ кириб келишини, жамғармалар кўпайиб бориши ва инвестицияларга айланишини рағбатлантириш учун зарур шарт-шароитларни таъминлашдан иборат.

Сўнгги йилларда Ўзбекистон иқтисодиётида қимматли қоғозлар бозорининг ривожланиши учун аҳамиятли бўлган ижобий макроиқтисодий жараёнлар кузатишмоқда: инфляция даражаси пасайтирилди ва аҳолининг инфляциядан хавотирланиши анча камайди; миллий валютанинг курси барқарорлашди; sanoat ишлаб чиқаришининг ўсиши кузатишмоқда; савдо балансининг ижобий сальдоси сақланиб турибди; олтин-валюта захиралари анча ўсди ва ҳоказо.

Буларнинг барчаси қимматли қоғозлар бозорини муваффақиятли ривожлантириш учун умумиқтисодий заминдир. Ўзбекистон Республикасининг қимматли қоғозлар бозори иккита катта сегментга: давлат қимматли қоғозлари бозори ва корпоратив қимматли қоғозлар бозорига бўлинади. Бугун биз корпоратив қимматли қоғозлар бозори ҳақида сўз юритамиз.

1. ҲОЗИРГИ ҲОЛАТ

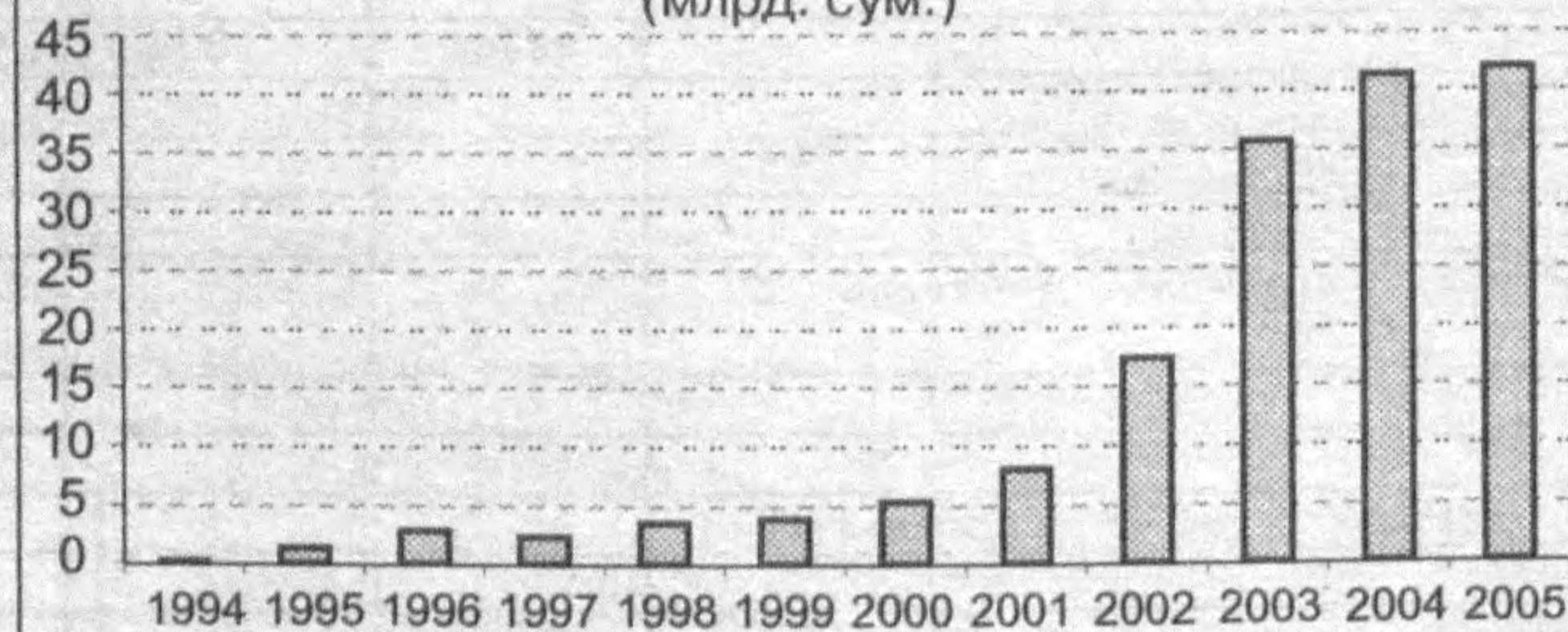
Ўзбекистоннинг корпоратив қимматли қоғозлар бозори барқарор ривожланиб бормоқда. Фонд бозори инфратузилмаси ташкил этилди ва у фаолият кўрсатмоқда. Ушбу бозор фонд биржасини ва бошқа савдо тизимларини, бошқарув органларини, профессионал иштирокчилар ва шу кабиларни ўз ичига олади. Республиканинг фонд бозорида уч юздан ортиқ профессионал иштирокчи, шу жумладан инвестиция воситачилари, реестр сақловчилар, бошқарувчи компаниялар, депозитарийлар, инвестиция маслаҳатчилари, инвестиция фондлари, қимматли қоғозларни номинал сақловчилар, инвестиция компаниялари ва бошқалар иш олиб бормоқда.

Меъёрий-ҳуқуқий база яратилган бўлиб, у Ўзбекистон Республикаси қонунларидан ҳамда қимматли қоғозлар бозорининг институционал тузилишини қўллаб-қувватлайдиган бошқа меъёрий ҳужжатлардан иборатдир. Ўзбекистон қимматли қоғозлар бозорининг миқдор ва сифат кўрсаткичлари ўсиб бораётганлиги кузатишмоқда, шу жумладан:

- қимматли қоғозларни сотишнинг умумий ҳажми йил сайн ўсиб бормоқда;
- гарчи ўсиш суръатлари бирмунча пасайган бўлсада, "Тошкент" республика фонд биржасининг айланмаси барқарор ошиб бормоқда (1-диаграмма);
- қимматли қоғозлар бозори биржа айланмасининг улуши ЯИМга нисбатан кўпаймоқда;
- иккиламчи бозорда (ҳам биржа бозорида, ҳам биржадан ташқаридаги бозорда) қимматли қоғозларни сотиш улуши йилдан-йилга кўпайиб бормоқда. Иккиламчи бозорнинг улуши қимматли қоғозлар бозори умумий айланмасининг қарийб 40 фоизига етди (2-диаграмма);
- акциялар сотишдан келадиغان тушумнинг ўсиш таъминоти сақланиб қолмоқда;
- биржадан ташқари бозорнинг ўсиш суръатлари биржа бозорининг ўсиш суръатларидан илдам бормоқда (3-диаграмма);
- қимматли қоғозлар иккиламчи бозорининг умумий айланмасини шакллантиришда биржа сегментининг улуши кўпаймоқда ва бу ҳол акцияларни иккиламчи сотишда фонд биржасининг роли ошаётганлигидан дарак беради (4-диаграмма);
- корпоратив облигацияларнинг уюшган бозори яратилди ва у ўсиб бормоқда. Ушбу бозорнинг ҳажмини ҳозирги вақтда Давлат облигациялари бозори билан қиёслаш мумкин (5-диаграмма).

Шу билан бир қаторда:

1-диаграмма
"Тошкент" РФБ айланмасининг динамикаси (млрд. сўм.)

2-диаграмма
Қимматли қоғозлар бирламчи ва иккиламчи бозорларининг динамикаси (млрд. сўм.)

3-диаграмма
Биржадаги ва биржадан ташқаридаги қимматли қоғозлар бозорининг динамикаси (млрд. сўм.)

- сотилган акциялар умумий ҳажмида sanoat тармоқларининг улуши ўсишда давом этмоқда;
- қимматли қоғозлар бирламчи бозорида акциялар сотиб олишда чет эллик инвесторларнинг фаол иштирок этиш таъминоти сақланиб қолмоқда;
- аввалги йиллардан фарqli ўларок, 2005 йилда чет эллик инвесторлар иккиламчи биржа бозорида ҳам акциялар сотиб олишда фаол қатнашдилар;
- хусусийлаштирилган корхоналар акцияларини сотишнинг умумий ҳажмида чет эллик инвесторлар ва қўшма корхоналарнинг улуши ўсиб бормоқда;
- хусусийлаштирилган корхоналар акцияларини сотишнинг умумий ҳажмида айрим тоифадаги маҳаллий инвесторлар, шу жумладан инвестиция воситачилари, кичик корхоналар, жисмоний шахслар, тижорат банклари, инвестиция фондларининг улуши ўсиб бораётганлиги кузатишмоқда.

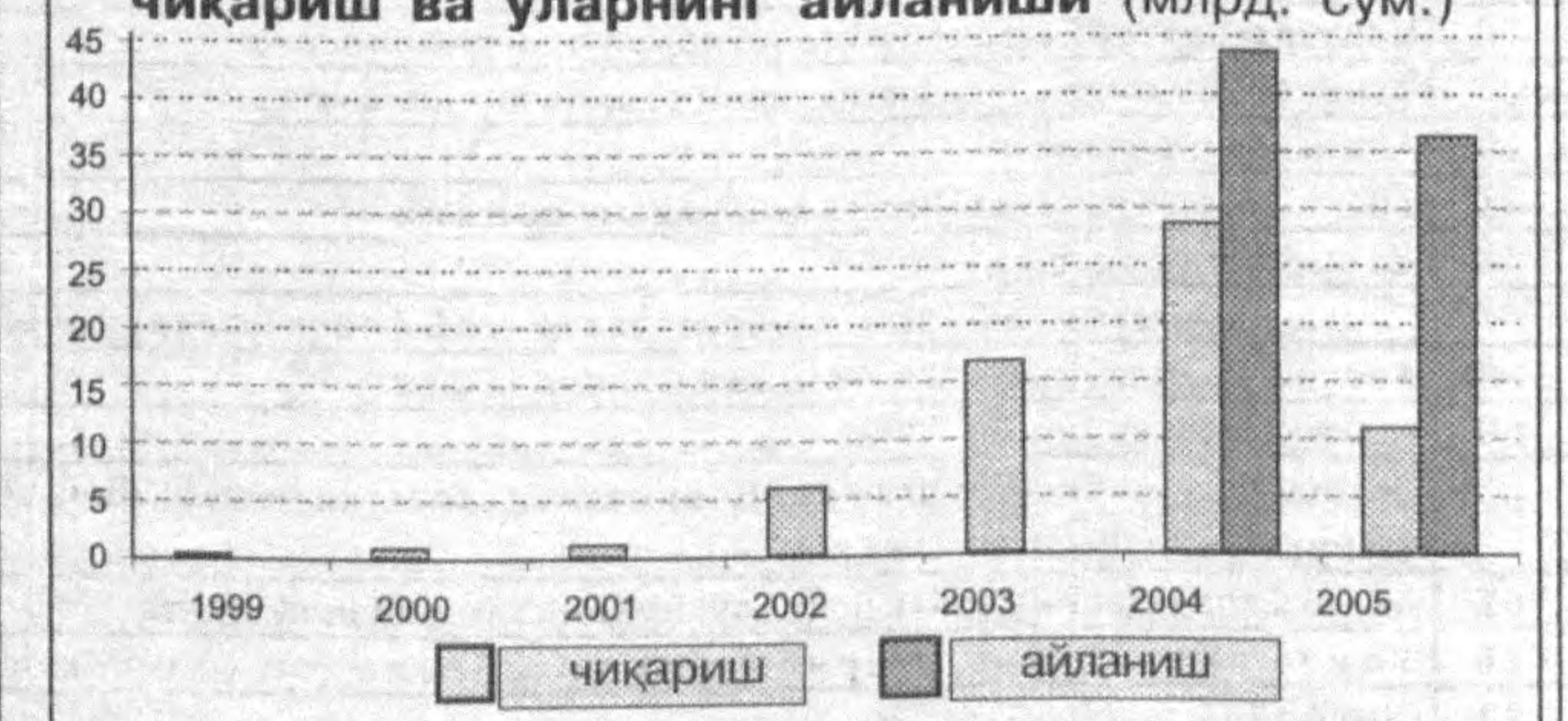
4-диаграмма
Қимматли қоғозлар бозорининг биржадаги ва биржадан ташқаридаги айланмасининг динамикаси (млрд. сўм.)

ганлиги кузатишмоқда;

- қимматли қоғозлар иккиламчи бозорида акцияларни олиш-сотиш бўйича тузилган битимларнинг умумий ҳажмида жисмоний шахслар иштирокининг улуши ўсиб бормоқда;
- фуқароларнинг ХИФлар тарзида коллектив инвестициялаши тизими яратилди;
- Марказий депозитарийда ҳисобга олинган қимматли қоғозлар нашрларининг ҳажми, шунингдек Марказий депозитарийнинг Ягона базасида рўйхатга олинган депонентлар сони тўхтовсиз ўсиб бормоқда;
- қимматли қоғозлар бозорида республика тижорат банклари фаол иш олиб бормоқда. Уларга қарашли акцияларнинг 2005 йилда иккиламчи бозорда тузил-

5-диаграмма
Ўзбекистонда корпоратив облигациялар чиқариш ва уларнинг айланиши (млрд. сўм.)

ган битимлар умумий ҳажмидаги улуши 25 фоизни ташкил қилди. Банклар ассоциацияси томонидан ташкил этилган Банклараро савдо тизими банк уларга корпоратив облигациялар бозорида янги имкониятларни таклиф қилмоқда;

- қимматли қоғозлар бозорида унинг бошқарувчилари вазифасини ҳам, субъектлари вазифасини ҳам адекват бажаришга тайёр бўлган профессионаллар ҳам-жамияти шаклланди.

2. КОРПОРАТИВ ҚИММАТЛИ ҚОҒОЗЛАР БОЗОРИНИНГ МУАММОЛАРИ ВА ИСТИҚБОЛЛАРИ

Айни вақтда қимматли қоғозлар бозорининг ўсишини секинлаштириб қўяётган бир қатор салбий омиллар ҳам сақланиб қолмоқда. Қимматли қоғозлар бозорини ривожлантиришда асосан ташкилий, кадрлар ва методологик муаммолар бор.

Ташкилий муаммолар бозор инфратузилмасининг камчиликлари ва ахборот билан таъминлашнинг заифлигидан иборат. Кадрлар муаммоси қимматли қоғозлар бозори нисбатан яқинда ривожлана бошлаганлиги ва юқори малакали мутахассислар етарли эмаслиги билан изоҳланади. Методологик муаммолар қимматли қоғозлар бозорида кўпгина фонд операцияларини ва айрим тадбирларни амалга ошириш усуллари яхши ишлаб чиқилмаганлиги билан боғлиқ.

Лекин янада муҳимроқ сабабларни ҳам кўрсатиб ўтиш мумкин. Масалан:

- мулк ҳуқуқини ҳимоя қилиш бўйича қонунчилик базасининг етарли эмаслигини;
- қимматли қоғозлар бозорига ишонмаслик туфайли мамлакатнинг хусусий инвесторларида фаоллик етишмаётганлигини кўрсатиб ўтиш зарур.
- Шу билан бирга, қимматли қоғозлар бозорининг янада ривожланиши учун катта имкониятлар бор. Бу имкониятлар қуйидаги омилларга асосланади:
 - хусусийлаштириш жараёнида кўп миқдорда очик акциядорлик жамиятлари тузилганлиги;
 - ҳозирча акцияларига етарли баҳо берилмаётганлиги истиқболли корхоналарнинг анчаллиги;
 - кўпгина корхоналар қимматли қоғозларнинг қўшимча эмиссияларига қизиқиш билан қараётганлиги.

(Давоми 7-бетда).

«Banklararo maslahat xizmati» компанияси томонидан 2006 йил 2 май ҳолатига ҳисобланган UZIBOR, UZIBID ва UZIAR

Номи	1 кун		1 ҳафта		1 ой		2 ой		3 ой		6 ой		9 ой		12 ой	
	Offer	Bid	Offer	Bid	Offer	Bid	Offer	Bid	Offer	Bid	Offer	Bid	Offer	Bid	Offer	Bid
"Асака" банки	8↑	6↑	9↑	7↓	10↑	8↓	10↓	9↑	11↓	10↑	11↓	10↑	12↓	11↑	12↓	11↑
"Капиталбанк"	11↑	10↑	14↓	12↓	15↓	13↓	15↓	14↓	16↓	15↓	16↓	15↓	17↓	16↓	17↓	16↓
"Ғаллабанк"	n/a	n/a	n/a	n/a	n/a	n/a	n/a	n/a	n/a	n/a	n/a	n/a	n/a	n/a	n/a	n/a
"Ипак йўли" банки	n/a	n/a	n/a	n/a	n/a	n/a	n/a	n/a	n/a	n/a	n/a	n/a	n/a	n/a	n/a	n/a
"Ипотека банк"	11↓	8↓	13↓	10↓	16↑	13↑	16↑	13↑	17↑	14↓	18↑	15↓	18↑	15↓	18↓	15↓
Халқ банки	12↓	10↑	14↑	12↑	15↓	13↑	16↓	14↑	16↓	14↑	16↓	14↑	16↓	14↓	16↓	14↓
ЎЗР ТНФ МБ	11↓	8↓	13↓	10↓	14,5↓	11,5↓	15↓	12↓	16↑	13↑	16,25↓	13,25↓	16,75↓	13,75↓	17,5↑	14,5↑
"Пахта Банк"	10↓	8↓	11↓	9↓	12↓	10↓	14↑	11↑	15↑	12↓	15↑	12↓	16↓	13↓	17↓	14↓
"Равнақбанк"	n/a	n/a	n/a	n/a	n/a	n/a	n/a	n/a	n/a	n/a	n/a	n/a	n/a	n/a	n/a	n/a
"Трастбанк"	10↑	6↓	13↑	7↓	15↑	7,5↓	15,5↑	8↓	16↑	8,5↓	16↑	9↓	17↑	10↓	18↑	11↓
Ў-Т банк	12↑	9↓	13↓	10↓	14↓	11↓	15↓	12↓	15↓	14↓	16↓	15↑	16↓	15↓	17↓	15↓
"Ўзсаноатқурилишбанк"	12↓	9↑	14↓	11↑	15↓	12↓	16↑	13↑	16↓	13↓	17↑	14↑	17↓	14↑	18↑	15↑
UZIBOR	11↑		13,2↑		14,7↑		15,3↑		15,8↑		16,05↑		16,55↓		17,3↓	
UZIBID	8,4↓		10↓		11,5↓		12,2↑		13,2↓		13,65↓		13,95↓		14,5↓	
UZIAR	9,70↑		11,60↑		13,10↑		13,75↑		14,50↑		14,85↓		15,25↓		15,90↓	

Offer — сотиш; Bid — харид қилиш

ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ
АДЛИЯ ВАЗИРЛИГИДА
РЎЙХАТДАН ЎТКАЗИЛДИ
2006 йил 13 март
1552-сон

«ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ ТИЖОРАТ БАНКЛАРИ
ЭЛЕКТРОН ТИЗИМЛАРИДА АХБОРОТНИ МУҲОФАЗА ҚИЛИШ
ТЎҒРИСИДАГИ НИЗОМНИ ТАСДИҚЛАШ ҲАҚИДА»

ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ МАРКАЗИЙ БАНКИ БОШҚАРУВИНИНГ
Қ А Р О Р И

(2006 йил 23 мартдан кучга киради)

ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ МАРКАЗИЙ БАНКИ БОШҚАРУВИ
Қ А Р О Р И

2006 йил 17 январ

№ 1/8

Тошкент ш.

«ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ ТИЖОРАТ БАНКЛАРИ ЭЛЕКТРОН
ТИЗИМЛАРИДА АХБОРОТНИ МУҲОФАЗА ҚИЛИШ ТЎҒРИСИДА»ГИ
НИЗОМНИ ТАСДИҚЛАШ ҲАҚИДА

«Электрон тўловлар тўғрисида»ги Ўзбекистон Республикаси Қонунининг қабул қилиниши муносабати билан «Ўзбекистон Республикаси тижорат банклари электрон тизимларида ахборотни муҳофаза қилиш тўғрисида»ги Низом лойиҳасини кўриб чиқиб ва муҳокама қилиб, Бошқарув

ҚАРОР ҚИЛАДИ:

1. «Ўзбекистон Республикаси тижорат банклари электрон тизимларида ахборотни муҳофаза қилиш тўғрисида»ги Низом иловага мувофиқ тасдиқлансин.

2. Марказий банк Бошқарувининг «Ўзбекистон Республикаси Марказий банкининг айрим меъёрий ҳужжатларини тасдиқлаш ва бекор қилиш ҳақида»ги 1998 йил 25 июлдаги 13/13-сонли Қарори ва у билан тасдиқланган 412-сонли «Автоматлаштирилган банк технологияси тизимидаги ахборотни муҳофаза қилиш ва

ушбу қоидаларнинг бажарилишида тижорат банкларидаги мансабдор шахсларнинг жавобгарлиги тўғрисида»ги (1998 йил 30 октябрда 515-сон билан давлат рўйхатига олинган), 413-сонли «Автоматлаштирилган банк технологияси тизимидаги ахборотни муҳофаза қилиш ва ушбу қоидаларнинг бажарилишида Ҳисобкитоб касса марказларидаги мансабдор шахсларнинг жавобгарлиги тўғрисида»ги (1998 йил 30 октябрда 516-сон билан давлат рўйхатига олинган) Низомлар ҳамда Марказий банк Бошқарувининг «Ахборот муҳофазасига тегишли меъёрий ҳужжатларни тасдиқлаш тўғрисида»ги 1999 йил 25 декабрдаги 22/16-сонли Қарори ва у билан тасдиқланган 412-1-сонли қўшимча кучини йўқотган деб ҳисоблансин.

3. Мазкур Қарор Ўзбекистон Республикаси Адлия вазирлигида давлат рўйхатидан ўтказилгандан сўнг 10 кундан кейин кучга киритилсин.

Марказий банк Раиси

Ф.М. МУЛЛАЖОНОВ

Ўзбекистон Республикаси
Марказий банки Бошқаруви
томонидан 2006 йил 17 январдаги
1/8-сонли Қарори билан
тасдиқланган
№631

ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ ТИЖОРАТ БАНКЛАРИ
ЭЛЕКТРОН ТИЗИМЛАРИДА АХБОРОТНИ МУҲОФАЗА ҚИЛИШ
ТЎҒРИСИДА НИЗОМ

Мазкур Низом Ўзбекистон Республикасининг «Ўзбекистон Республикасининг Марказий банки тўғрисида»ги, «Банклар ва банк фаолияти тўғрисида»ги, «Архивлар тўғрисида»ги, «Электрон тўловлар тўғрисида»ги, «Ахборотлаштириш тўғрисида»ги, «Электрон ҳисоблаш машиналари дастурлари ва маълумотлар базасини ҳуқуқий муҳофазалаш тўғрисида»ги, «Банк сирини тўғрисида»ги ва «Электрон рақамли имзо тўғрисида»ги қонунларига мувофиқ ишлаб чиқилган.

I. Умумий қоидалар

1. Ушбу Низом Ўзбекистон Республикаси тижорат банкларининг электрон тизимларида ишлов бериладиган ҳужжатлардаги маълумотларни муҳофаза қилишнинг умумий тартиби ва тижорат банклари фаолиятида электрон тизимларнинг узлуксиз ишлашини таъминлаш чора-тадбирлари ҳамда масъул ходимларнинг жавобгарлигини белгилайди.

2. Тижорат банклари мазкур Низом талаблари асо-

сида, ўз хусусиятларидан келиб чиқиб, ички тартибларини ишлаб чиқиши мумкин. Ушбу ички тартибларда мазкур низомда белгиланган меъёрларга зид қоидалар белгиланиши мумкин эмас.

II. Тижорат банкларида электрон тўлов тизими ахборотларини муҳофаза қилишни ташкил этиш

3. Тижорат банкларининг раҳбарлари, бош бухгалтери банк балансида ва электрон тўловлар тизими орқали ўтказилган тўлов ҳужжатларида акс эттирилган маълумотларнинг бут сақланиши, шунингдек маълумотларнинг ўзгартиришсиз, тўғри узатилиши учун шахсан жавоб берадилар.

4. Тижорат банклари раҳбарлари ўз банк филиалларида банк сирини ҳимоялаш бўйича, Локал тармоқ администратори, Ахборот муҳофазаси, шунингдек антивирус ишларини юритиш учун жавобгар ходимларни тайинлайдилар.

5. Тижорат банкларининг раҳбарлари электрон

тўловларни тайёрловчи ходим (кейинги ўринларда масъул ходим) билан амалдаги меҳнат қонунчилигига мувофиқ тўлиқ моддий жавобгарлик тўғрисида ёзма шартнома тузишлари лозим.

Масъул ходим тўлов тизимига киритаётган маълумотларнинг тўғри, аниқ ва қонуний киритганлиги учун жавобгардир.

6. Ҳар бир масъул ходим, бўлим бошлиқлари, бош бухгалтер ўринбосарларининг хоналарига ўрнатилган ишчи станцияларга кириш пароллар орқали амалга оширилиб, банк телекоммуникация тармоғида ишлаш ваколатига эга бўлган ходимларнинг ишчи станциялари мазкур тармоққа уланишга рухсат берувчи аппарат - дастурий қурилмалар билан жиҳозланиши лозим.

Бош банкларнинг Тўлов марказидаги компьютер ва серверларига банкнинг умумий локал тармоғига уланган ишчи станцияларнинг кириш (кўриш) имконияти бўлмаслиги лозим.

7. Барча тўлов ҳужжатлари алоҳида хонада жойлашган ва локал тармоқ орқали уланган принтерда қоғозга чоп этилиши ва белгиланган тартибда имзолар билан расмийлаштирилиши лозим.

8. Ҳар бир Бош банк ва электрон тўловлар базаси бор филиаллар банк амалиёт кунини ташкил этиш ҳамда электрон тўловлар тизими орқали филиаллараро ва банклараро ҳисоб-китобларни амалга ошириш бўйича тузилма ташкил этиши шарт.

9. Электрон тўлов тизимида ишлаётган Бош банклар ҳар бир филиалдан ўтадиган тўлов ҳужжатларини электрон имзо билан тасдиқланишини аппарат-дастурий қурилмалар ёрдамида амалга оширадilar.

10. Электрон тўловлар тижорат банкларида қуйидаги шаклларда амалга оширилади:

а) файл кўринишида (off-line). Банк филиалининг бош бухгалтери масъул ходимлар киритган маълумотларни текшириб ва уни ўзига бириктирилган электрон рақамли имзонинг ёпиқ калити билан тасдиқлайди ва Бош банк Тўлов марказига жўнатади.

Тўлов марказига келиб тушган электрон ҳужжатнинг электрон рақамли имзоси ҳақиқийлигини тасдиқдаш учун текширилади, электрон рақамли имзо тасдиқланса, электрон ҳужжат ишлов бериш учун қабул қилинади. Агар электрон рақамли имзо тасдиқланмаса, электрон ҳужжат ишлов беришга қабул қилинмайди. Электрон ҳужжатни ҳосил қилган филиалга электрон ҳужжатни қабул қилинмаганлиги тўғрисида маълумот юборилади. Қабул қилинган маълумот ишлов берилиб, Тўлов марказининг тегишли электрон рақамли имзосининг ёпиқ калити билан тасдиқланиб, филиалга жўнатилади. Агар электрон ҳужжат банклараро тўлов бўлса, Бош банкнинг Тўлов маркази ўз электрон рақамли имзосининг ёпиқ калити билан тасдиқлаб, Марказий банк Ахборотлаштириш Бош Маркази «Ҳисоб-китоблар маркази» (кейинги ўринларда АБМ ҲКМ)га жўнатади. Узатишган электрон ҳужжатнинг электрон рақамли имзоси ҳақиқийлигини тасдиқлаш учун текширилади, Бош банкнинг электрон рақамли имзоси тасдиқланса, АБМ ҲКМ томонидан электрон ҳужжат қайта ишланишига рухсат берилади. Агар Бош банкнинг электрон рақамли имзоси тасдиқланмаса, тасдиқланмаганлиги тўғрисидаги маълумот Бош банкка юборилади.

Ахборот Банк амалиёт кунини дастурида автомат тарзда шифрация жараёнидан ўтиши ва мазкур банкнинг Тўлов марказига жўнатилиши лозим.

б) аниқ вақтда (on-line). Тижорат банки филиалининг ҳар бир масъул ходими ҳужжатнинг асл нусхасидан макет асосида маълумотларни Тўлов маркази серверига киритади ва ўзига бириктирилган электрон рақамли имзонинг ёпиқ калити билан тасдиқлайди, сўнг киритилган жадвалдаги электрон тўлов маълумотларини бош бухгалтер текшириб, тўловни амалга оширишга рухсат беради. Электрон ҳужжатнинг электрон рақамли имзоси ҳақиқийлиги текширилиб, ишлов беришга олинади. Ишлов бериш натижасида тўлов маълумоти шу банкка тегишли бўлса, ўша филиалга тегишли ҳисобварақда акс эттирилади. Агар электрон рақамли имзо тасдиқланмаса, электрон ҳужжат қайта

ишланишга қабул қилинмайди. Электрон ҳужжатни ҳосил қилган филиалга электрон ҳужжатни қабул қилинмаганлиги тўғрисида маълумот юборилади. Банклараро тўлов маълумоти эса АБМ ҲКМга Бош банк Тўлов марказининг электрон рақамли имзосининг ёпиқ калити билан тасдиқланиб узатилади.

11. Тижорат банклари филиаллари билан Бош банк Тўлов маркази орасидаги, Бош банк билан Марказий банк Ахборотлаштириш Бош Маркази орасидаги алоқа тармоқлари бузилганда ахборот қуйидаги усулларда узатилиши ва қабул қилиниши мумкин:

Коммутацияли телефон тармоғи орқали:

а) тижорат банки филиали Бош банкнинг Тўлов марказини ёзма равишда коммутацияли телефон тармоғи орқали ишлаши ҳақида огоҳлантиради, сўнгра коммутацияли телефон тармоғи орқали ахборот алмашинувини амалга оширади;

б) коммутацияли телефон тармоғи орқали ишлаш имкони бўлмаганда тижорат банк филиали ўзининг вилоят бошқармасидан ёки банк тизимига тегишли бўлган бошқа банк бўлими орқали тегишли созлаш ишларини амалга оширган ҳолда ўз идентификатори билан ахборот алмашинувини амалга ошириши мумкин;

в) Бош банк билан АБМ орасидаги алоқа тармоқлари бузилганда Бош банк Хавфсизлик ва ахборотни муҳофаза қилиш департаментидан ёзма равишда рухсат сўрайди, сўнгра ўз тизимига тегишли бўлган банк бўлими орқали керакли созлаш ишларини амалга ошириб, АБМ билан ахборот алмашинувини амалга оширади.

12. Бош банк билан унинг филиаллари орасидаги, Бош банк билан АБМ орасидаги алоқа тармоқлари ёки электр манбаи бузилганда, ахборот алмашинувини тижорат банклари ташқи сақловчи воситалар ёрдамида қуйидагича узатиши ва қабул қилиши мумкин:

а) Бош банк Тўлов маркази билан унинг филиаллари ёки АБМ билан Бош банк электрон ҳужжатларни ташқи сақловчи воситалар ёрдамида алмашувини амалга ошириш учун, алмашув ташаббускори (узатувчи банк ёки филиал) бўлган филиал ёки Бош банк томонидан электрон ҳужжатни қабул қилувчи Бош банк тўлов маркази ёки АБМ бошлиғи номига ташаббускор банк раҳбари ва бош бухгалтери томонидан имзоланган хат юборилади. Хатда сана, электрон ҳужжатларни ташқи сақловчи восита орқали ўтказилишининг сабаби, электрон ҳужжатларни ташқи сақловчи восита орқали узатувчи ходимнинг исми, шарифи ва лавозимини кўрсатиш лозим;

б) Электрон ҳужжатларни ташқи сақловчи восита орқали узатишга тайёрлашда, камида иккита ташқи сақловчи восита - асосий ва қўшимча ташқи сақловчи воситалар тайёрланиши зарур ва қуйидагиларга риоя қилиш лозим:

ташқи сақловчи воситани форматлаштириш; узатишга мўлжалланган файлларнинг номи 8.3 форматда (8 байт - файл номининг узунлиги, 3 байт - файл кенгайтмасининг узунлиги) бўлиши керак;

электрон ҳужжат ташқи сақловчи воситага Банк амалиёти дастури орқали кўчирилади;

ташқи сақловчи воситада, узатишга мўлжалланмаган электрон ҳужжатлар бўлмаслиги керак;

ташқи сақловчи воситадаги электрон ҳужжат «вирус» йўқлигига энг сўнгги базага эга Антивирус дастури орқали текширилган бўлиши лозим;

в) ҳар бир ташқи сақловчи воситага иккитадан маълумотнома илова қилиниши керак бўлиб, уларда: ташқи сақловчи воситанинг таққослаш рақами, яъни мувофиқ ташқи сақловчи воситага қўйилган рақам билан мос тушадиган рақам, узатишга мўлжалланган барча файлларнинг номи, ҳажми, файллар яратилган сана ва вақти, маълумотноманинг олинган вақти ва кунини, ижро этувчининг, яъни маълумотнома олган ходимнинг исми шарифи ва лавозими кўрсатилган бўлиши керак (маълумотнинг шакли иловада келтирилган);

г) маълумотномаларга жавобгар шахс ва ижро этувчи томонидан имзо қўйилган бўлиши керак;

д) тижорат банки филиали томонидан Бош банк Тўлов марказига, Бош банк Тўлов маркази томонидан АБМ га электрон ҳужжатни ташқи сақловчи воситада

бош бухгалтер, бош бухгалтер ёрдамчиси ёки ваколатли бошқа ходим етказувчи бўлиши мумкин.

13. Электрон ҳужжатни ташқи сақловчи воситада қабул қилиб олувчи Бош банк ёки АБМ ходими қуйидагиларни бажариши шарт:

хатнинг мавжудлигини ва унинг тўғри тузилганлигини текшириши;

маълумотномаларнинг мавжудлигини ва уларда зарур бўлган реквизитларнинг қайд қилинганлигини текшириши;

ташқи сақловчи воситани «вирус» йўқлигига энг сўнгги базага эга Антивирус дастури орқали текшириши;

ташқи сақловчи воситадан ўз дастури орқали икки нусхада маълумотнома олиши;

ўзи олган маълумотномаларни ташқи сақловчи восита билан бирга келтирган маълумотномаларга солиштириб кўриши лозим;

Маълумотномалар бир - бирига мос келиши зарур.

Юқорида келтирилган шартлар тўлиқ бажарилмаса, ташқи сақловчи воситадаги электрон ҳужжат қабул қилинмайди.

14. Бош банк ёки АБМнинг электрон ҳужжатни ташқи сақловчи воситада қабул қилиб олувчи ходими қуйидагиларни бажаради:

ташқи сақловчи воситадан электрон ҳужжатни компьютерга ўтказиши;

иккита маълумотномага имзо қўяди;

ташқи сақловчи восита билан бирга тақдим этилган маълумотномаларнинг бирини ташқи сақловчи восита билан қўшиб қайтариб беради;

ташқи сақловчи восита орқали қабул қилиб олинган электрон ҳужжатни белгиланган тартибда жўнатади;

ташқи сақловчи восита билан келтирилган маълумотномани махсус папкага тиқиб қўяди;

махсус дафтарга, электрон ҳужжатнинг ташқи сақловчи восита орқали қабул қилинганлигини ёзиб қўяди. Шу билан бирга дафтарга электрон ҳужжатнинг қабул қилинган санаси, вақти, қабул қилинган файлларнинг номи ва ҳажми, электрон ҳужжат узатувчисининг реквизитларини киритиб боради. Ташқи сақловчи восита орқали электрон ҳужжатни қабул қилган ходим махсус дафтарга ўз имзосини қўяди;

ташқи сақловчи восита орқали қабул қилинган электрон ҳужжатларни белгиланган жойга тўғри узатилишини назорат қилиб боради.

Электрон ҳужжатни ташқи сақловчи воситада қабул қилиб олувчи Бош банк ёки АБМ ходими, ўрнатилган қоидаларга асосан қабул қилинган электрон ҳужжатнинг хатолигига жавобгар бўлмайди.

Бош банк ёки АБМнинг электрон ҳужжатни ташқи сақловчи воситалар орқали узатувчи ходими, узатиш қоидаларининг барчасига риоя қилгани ҳолда, ташқи сақловчи воситанинг ҳолатига ва вужудга келган яроқсиз жойларига жавобгар бўлмайди.

15. Электрон тўлов тизими орқали электрон тўловга тегишли бўлмаган маълумотларни юбориш тақиқланади.

16. Йўл қўйилган қоидабузарликлар натижасида тижорат банки моддий зарар кўрган тақдирда, айбдор шахслар қонунчиликда кўзда тутилган тартибда жавобгар бўладилар.

17. Ходим электрон тўлов тизими орқали мижозларнинг ҳисобварақларидан ёки банкнинг ички ҳисобварақларидан маблағларни ҳисобдан чиқармасдан электрон тўлов ҳужжатлари орқали жўнатганлиги натижасида тижорат банкига етказилган зарар белгиланган тартибда ундириб олинади.

18. Етказилган зарарни аниқлаш мақсадида зарур ҳолларда ҳайъат тузилади ва тижорат банкларининг электрон архив ҳужжатлари батафсил текшириб чиқилади.

19. Ҳайъат таркибига Марказий банкнинг ваколатли ходимлари, тижорат банки бош бухгалтери ва бошқа тегишли ходимлари киритилиши лозим.

III. Электрон почта ва Интернетдан фойдаланиш

20. Банк томонидан «Банк сири»ни ташкил этувчи маълумотлар электрон почта орқали юборилганда, маълумотлар шифрланиши ва электрон рақамли имзо билан тасдиқланиши шарт. Банк фаолиятига тегишли бўлмаган маълумотларнинг электрон почта орқали

узатилиши қатъиян ман этилади. Бунга йўл қўйган шахслар қонунда кўзда тутилган тартибда жавобгарликка тортилади.

21. Банк томонидан электрон почта орқали жўнатилаётган ҳар бир электрон маълумот «вирус» йўқлигига энг сўнгги базага эга Антивирус дастури орқали текширилиши шарт.

22. Интернет тармоғига эга бўлган Бош банклар ва филиаллари ўзларининг тўлов тизимига боғланган ишчи станциялари, серверлари, хавфсизлик мажмуаларини Интернет тармоғига улашлари ман этилади. Интернет провайдерлари билан банкнинг ажратилган ишчи станциялари алоҳида канал орқали уланишини амалга оширадилар.

Банк Интернетдан фойдаланиш ички тартиб-қоидаларини ишлаб чиқиши ва рухсат берилган фойдаланувчиларнинг Интернетдан фойдаланишини таъминлаши лозим.

IV. Фавқулодда ҳолатларда тўлов тизимини ишлатиш ва захирали нусхалаш

23. Банк электрон тўлов тизимига тегишли бўлган барча маълумотларни архивга олиш Марказий банкнинг меъёрий ҳужжатларига асосан амалга оширилади. Тўлов тизими компьютер ва жиҳозларининг ишдан чиқиши ҳолатлари юз берганда, тўлов тизимининг бетўхтов ишлашини таъминлаш учун тижорат банклари Захира тикланиш режаси, дастур ва ускуналарга эга бўлишлари шарт.

24. Бош банк Тўлов марказидаги тизимнинг ишончлилигини ошириш учун КАГО технологиялари асосида дисклардаги маълумотлар такрорланади.

25. Бош банк Тўлов марказидаги тизимни фавқулодда ҳолат (ёнғин, zilзила, сув тошқини ва бошқа)лардан ҳимоя қилиш учун 5 км дан кам бўлмаган масофада Тўлов марказининг захира марказларини ташкил этиш тавсия этилади. Захира маркази банкнинг филиалларида, бошқа банкда, ташкилотда ёки алоҳида ажратилган бинода ташкил этилиши мумкин. Захира маркази ҳисоблаш техникаси мажмуаси билан тўлиқ таъминланиши лозим. Асосий тармоқда ишлатилаётган дастур ва маълумотларнинг захира нусхалари захира марказда сақланиши лозим. Бу эса тизимнинг тез қайта тикланишини таъминлайди. Захира марказида маълумотларни тиклаб туриш даврийлиги кунига бир мартадан кам бўлмаслиги керак.

26. Ҳар бир банкда фавқулодда ҳолатларга мўлжалланган чора-тадбирлар режаси бўлиши шарт. Чора-тадбирлар режаси бир неча турли даражалар, шу жумладан охириги фойдаланувчи, тармоқ ва банк (филиаллар, бўлинмалар ёки банкнинг ўзини тўлиқлигича олинган ҳолда) учун ишлаб чиқилади.

а) охириги фойдаланувчи учун режа. Фавқулодда ҳолатларга мўлжалланган чора-тадбирлар режасида охириги фойдаланувчи учун ҳужжатларни қайта тиклаш ва ҳимоя қилиш, фойдаланувчи жавобгар бўлган мажмуаларни ҳимоя қилиш, шунингдек тармоқнинг нормал тарзда ишлаши тўхтаб қолган ёки бузилган ҳолларда ўтказиладиган чора-тадбирларга доир йўриқномалар;

б) тармоқ учун режа. Фавқулодда ҳолатлар режасида тармоқ қурилмаларида бўладиган бузилишлар ва охириги фойдаланувчининг имкониятига қараб тармоқдаги бузилишларга хизмат кўрсатиш. Бу режага бир қанча ходимларнинг лавозим мажбуриятлари, тизим ишлашини қайта тиклаш бўйича чора-тадбирлар киради;

в) банк учун режа. Банкнинг Фавқулодда ҳолатларга мўлжалланган чора-тадбирлар режасига корпоратив маълумотлар бўйича хизмат кўрсатиш ва уларни ҳимоялаш чора-тадбирлари киради.

27. Электр билан таъминлаш бузилганда иш узлуксизлигини таъминлаш учун банклар серверларини ва зарур бўлган ишчи станцияларини энергия билан таъминловчи восита - UPS билан таъминланиши лозим. Бундан ташқари, банк узлуксиз ишлаши учун камида бир суткага етадиган ёқилғи запасига эга бўлган дизелгенераторлар билан ҳам таъминланиши лозим. Банкда электр билан таъминлаш бўлмаганда 10 минутдан

сўнг, дизелгенераторлар автомат равишда ишга тушиши лозим.

V. Низом талаблари устидан назорат

28. Бош банк Ахборотни муҳофаза қилиш бўлими ходимлари (шўъба, жавобгар ходим) ўз банкларида мазкур Низом талабларининг бажарилиши устидан доимий назорат олиб боришлари лозим. Даврий ўтказилган текширувлар натижаси далолатнома билан расмийлаштирилади.

29. Ўзбекистон Республикаси Марказий банки Хавф-

сизлик ва ахборотларни муҳофаза қилиш департаменти томонидан мувофиқлаштирилган режа-жадваллар асосида, тижорат банкларида ушбу Низом талаблари бажарилиши устидан текширувлар ўтказилади.

КЕЛИШИЛГАН:

Ўзбекистон алоқа ва ахборотлаштириш агентлиги бош директорининг
биринчи ўринбосари **А. ИЗБОСАРОВ**

*Ўзбекистон Республикаси тижорат банклари
электрон тизимларида ахборотни муҳофаза
қилиш тўғрисидаги Низомга илова*

Марказий банк Ахборотлаштириш Бош Марказига Бош банкдан ёки Бош банкка филиали томонидан ташқи сакловчи воситада такдим этувчи файллар рўйхати ҳақида маълумот

Файлнинг номи	Файлнинг ҳажми	Яратилиш вақти	Яратилиш санаси

Ташқи сакловчи воситанинг белгиси _____
(Вақти, санаси)

**Ўзбекистон Республикаси
Марказий банки Бошқарувининг
2005 йил 24 декабрдаги
28-А/1-сонли қарори билан
ТАСДИҚЛАНГАН
№ 623**

ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ МАРКАЗИЙ БАНКИДА БУХГАЛТЕРИЯ ҲИСОБИ ҲИСОБВАРАҚЛАР РЕЖАСИ (янги таҳрирда)

(Давоми. Боши 5—8, 11, 14, 16—19-сонларда).

Аналитик ҳисоб бошқа халқаро молиявий муассасаларнинг депозитлари бўйича алоҳида шахсий ҳисобварақларда юритилади.

21100 ХАЛҚАРО МОЛИЯВИЙ ИНСТИТУТЛАРНИНГ ҲИСОБВАРАҚЛАРИ—МИЛЛИЙ ВАЛЮТАДА

21102-Халқаро валюта фондининг ҳисобварағи-1

Ҳисобварақнинг таърифи: ушбу ҳисобварақда Ўзбекистон Республикасининг Халқаро валюта фонди акционерлик капиталига аъзолик бадали учун Марказий банк томонидан ўтказилган сўмдаги маблағларнинг ҳисоби юритилади.

Ҳисобварақнинг кредитида ХВФга аъзолик бадали учун ўтказилган сўмдаги маблағларнинг суммаси акс эттирилади.

Ҳисобварақнинг дебетида ХВФнинг топшириғига кўра ҳисобдан чиқарилган маблағларнинг суммаси акс эттирилади.

Аналитик ҳисоб шахсий ҳисобварақларда юритилади.

21106- Халқаро валюта фондининг ҳисобварағи-2

Ҳисобварақнинг таърифи: Халқаро валюта фондининг сўмдаги талаб қилиб олинган депозит ҳисобварағидаги маблағлари ҳисоби юритилади. Ушбу ҳисобварақ ХВФнинг Ўзбекистон Республикасидаги маъмурий ва операцион харажатларини қоплаш учун мўлжалланган.

Ҳисобварақнинг кредитида Ўзбекистон Республикасининг ХВФга аъзолик квотаси бўйича тўланган маблағлари суммаси акс эттирилади.

Ҳисобварақнинг дебетида ХВФ томонидан маъмурий ва операцион харажатлар учун амалга оширилган тўловлар суммаси акс эттирилади.

Аналитик ҳисоб харажатлар алоҳида шахсий ҳисобварақларда юритилади.

21108- Халқаро валюта фондининг қимматли қозғалари

Ҳисобварақнинг таърифи: ушбу ҳисобварақда Ўзбекистон Республикаси Марказий банки томонидан Халқаро валюта фонди (ХВФ)га аъзолик квотаси учун муомалага чиқарилмайдиган муддатсиз, фоизсиз векселлар ёки бошқа мажбуриятлар кўринишида тўланган тўловларнинг ҳисоби юритилади. ХВФнинг талаби асосида ушбу вексел ва мажбуриятлар ҳар қандай вақтда номинал қиймати бўйича тўлаб берилиши ва нақд пулга айлантириб берилиши лозим.

Ҳисобварақнинг кредитида Ўзбекистон Республикаси Марказий банки томонидан ХВФга берилган векселлар ёки мажбуриятларнинг номинал қийматлари суммаси акс эттирилади.

Ҳисобварақнинг дебетида ХВФнинг талаби асосида номинал қиймати бўйича нақд пулга айлантириб берилган вексел ва мажбуриятларнинг суммаси акс эттирилади.

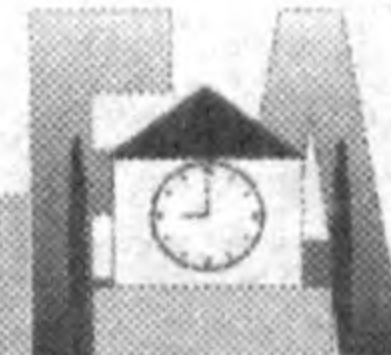
Аналитик ҳисоб ХВФга берилган векселлар ва мажбуриятлар алоҳида шахсий ҳисобварақларда юритилади.

21192- Халқаро валюта фонди томонидан валютани баҳолаш ҳисоби

Ҳисобварақнинг таърифи: ушбу ҳисобварақда Халқаро валюта фонди (ХВФ) томонидан даврий равишда сўмнинг Махсус қарз олиш ҳуқуқи (SDR)га нисбатан қийматини аниқлашда ҳосил бўлган фарқ сумманинг ҳисоби юритилади.

Ҳисобварақнинг кредитида сўмнинг SDRга нисбатан қадри тушиши натижасида Ўзбекистоннинг ХВФ олдидаги мажбуриятларнинг ошиш қиймати акс эттирилади.

(Давоми бор).

**2006 йил 25 апрелдан
1 майгача бўлган
даврдан АКШ долларининг
миллий валюталарга
нисбатан курсидаги
ўзгаришлар***

1 АКШ доллари

Россия Федерацияси

25.04.2006 й.да - 27,43 росс. рубли
28.04.2006 й.да - 27,36 росс. рубли
29.04.2006 й.да - 27,27 росс. рубли

Украина

20.04.2006 й.да - 5,0500 гривна
28.04.2006 й.да - 5,0500 гривна

Беларус Республикаси

25.04.2006 й.да - 2149,35 бел. рубли
27.04.2006 й.да - 2149,75 бел. рубли
28.04.2006 й.да - 2149,75 бел. рубли
01.05.2006 й.да - 2149,75 бел. рубли

Эстония

25.04.2006 й.да - 12,6163 крона
27.04.2006 й.да - 12,6071 крона
28.04.2006 й.да - 12,4734 крона
01.05.2006 й.да - 12,3885 крона

Латвия

25.04.2006 й.да - 0,5612 лат
27.04.2006 й.да - 0,5607 лат
28.04.2006 й.да - 0,5547 лат
01.05.2006 й.да - 0,5510 лат

Литва

25.04.2006 й.да - 2,7849 лит
27.04.2006 й.да - 2,7819 лит
28.04.2006 й.да - 2,7518 лит
01.05.2006 й.да - 2,7341 лит

Киргизистон Республикаси

29.04.2006 й.да - 40,9004 сом

Тожикистон Республикаси

22.04.2006 й.да - 3,2139 сомоний
28.04.2006 й.да - 3,2139 сомоний

Козогистон Республикаси

24.04.2006 й.да - 123,10 тенге
25.04.2006 й.да - 124,12 тенге
28.04.2006 й.да - 124,27 тенге
01.05.2006 й.да - 124,27 тенге

Швейцария

25.04.2006 й.да - 1,2687 швейц. франки
27.04.2006 й.да - 1,2743 швейц. франки
28.04.2006 й.да - 1,2527 швейц. франки
01.05.2006 й.да - 1,2386 швейц. франки

Япония

25.04.2006 й.да - 114,61 япон иенаси
27.04.2006 й.да - 114,87 япон иенаси
28.04.2006 й.да - 114,19 япон иенаси
01.05.2006 й.да - 113,14 япон иенаси

1 Англия фунт стерлинги

Буюк Британия

25.04.2006 й.да - 1,7855 АКШ долл.
27.04.2006 й.да - 1,7830 АКШ долл.
28.04.2006 й.да - 1,8078 АКШ долл.
01.05.2006 й.да - 1,8259 АКШ долл.

1 евро

Евроминтақа

25.04.2006 й.да - 1,2396 АКШ долл.
27.04.2006 й.да - 1,2409 АКШ долл.
28.04.2006 й.да - 1,2541 АКШ долл.
01.05.2006 й.да - 1,2625 АКШ долл.

* Долларнинг мамлакатлар миллий валюталарига нисбатан курси марказий (миллий) банкларнинг расмий хабарлари ва «REUTERS» тизими маълумотлари асосида берилди.

МАМЛАКАТ ИҚТИСОДИЁТИГА ҚЎШИЛАЁТГАН ҲИССА

(Давоми. Боши 1-бетда).

Бундан ташқари, «Парвинабанк»нинг мазкур Тошкент шаҳар филиали жорий йилнинг 3 оyi мобайнида ўз фаолиятини қимматли қоғозлар бозоридаги иштироки билан кенгайтирди. Хусусан, банкнинг реестр сақлаш ва депозитар фаолияти хусусий ёпиқ турдаги акциядорлик-тижорат «Самарқанд-банк», «Депозит-сервис» ёпиқ турдаги ҳиссадорлик жамияти ҳамда «Бектемир темирбетон» қўшма корхонаси каби ташкилотларга қимматли қоғозларни сақлаш ва улар бўйича ҳуқуқий ҳисоб-китоб олиб бориш ишларида қўрилади.

Шунингдек, банкнинг ташқи иқтисодий фаолиятда ҳам ўз ўрни мавжуд бўлиб, у ишини Марказий банк йўриқномалари асосида олиб бормоқда. Жо-

рий йил мобайнида банкнинг ташқи иқтисодий фаолият бўлими мижозлар билан ишлаб чиқариш ҳамда мамлакат ҳудудига янги технологиялар олиб кириш билан боғлиқ ишларни амалга оширди. Буларнинг барчаси Президентимизнинг 1998 йил 18 февралдаги ПФ-1930 «Импорт операцияларини тартибга солишга доир қўшимча чора-тадбирлар тўғрисида»ги Фармони ижросини ҳамда давлат иқтисодиёти улуши ҳамда экспорт потенциалини, шу жумладан республикага валюта маблағларининг киришини таъминлайди.

Банк мунтазам равишда мижозлар талаби билан чет эл валютасида ҳисобрақамлар очиб боради. Хусусан, жорий йилнинг 3 оyi мобайнида 4 та юридик ҳамда 45 нафар жисмоний шахсларга махсус депозит дафтарчаларини очишга эриш-

ди. Мана шундай аҳоли омонатлари бўйича жисмоний шахсларнинг валюта ҳисобварағига қабул қилинган маблағ 1 апрел ҳолатига, 56,61 минг АКШ долларини ташкил этади.

Филиал ўз мижозларининг талабини қондириб бориш, қолаверса улар сонини кўпайтириш учун янги банк хизматларини жорий қилиб бормоқда. Бунга мисол қилиб, яқинда очилган пластик карточкалар билан ишлаш бўлимининг фаолиятини олсак бўлади. Ушбу бўлим барча зарурий техника ва дастурлар билан таъминланди. Бу тизимни йўлга қўйиш борасида филиал бош банк билан умумий банк базасини ташкил қилиш дастурларини ишлаб чиқмоқда. Йил якунигача эса, унинг тўлиқ ишга туширилиши кўзда тутилган.

Назира МАВЛОҒОВА.

ИСТЕЪМОЛ КРЕДИТИ - ЖАМИЯТ ФОЙДАСИ

Сўнгги вақтларда мамлакатимизнинг ички бозорида аҳоли манфаатларига мос бўлган янги кредит тизимлари, хусусан истеъмол кредитлари кенг ёйилмоқда.

«Кредит Осие» МЧЖ ўз фаолиятини 2000 йилда бошлади. Компаниянинг фаолият соҳаси маиший ва компьютер техникасини сотиб олиш учун аҳолини истеъмол кредити билан таъминлашдан иборат. Жамият товарлар ҳақининг 50 фоизини олдиндан тўлаш ва сумманинг қолган қисмини олти ой давомида тўлаб бориш шарти билан истеъмолчиларга хизмат кўрсатмоқда. Истеъмол кредитини расмийлаштириш учун жуда кам ҳужжат: паспорт ва турар жойидан маълумотнома талаб қилинади. Ҳозирги кунда қимматбаҳо товарларни сотиб олишга ҳар кимнинг ҳам қурби етавермайди. Товарни тўлиқ баҳосига сотиб олгандан кўра кредитга олиш анча энгил тушади. Буни «Кредит Осие» МЧЖ дўконидан товарларни бир неча бор кредитга олган мижозлар тасдиқлашмоқда. Мана шулардан бирининг фикри:

- Мен ушбу дўконнинг доимий мижозига айланиб қолдим. Ўтган йили кредитга LG телевизорини сотиб олган эдим. Бу гал эса кир ювиш машинасини олмоқчиман. Бу вақт ичида нархлар анча пасайганлиги, товарлар хили сезиларли даражада кўпайганлиги кўриниб турибди. Бу эса бизга, яъни истеъмолчиларга, товарни танлаб олишда катта имкониятлар беради, - дейди Анвар Аббосов.

Кредитлаш тизимининг ютуқлари нимада? Энг аввало, сифатли товар сотиб олиш, оила бюджетини режалаштириш имконияти кенгайди, бундан ташқари товар ҳақи олдиндан

белгилаб қўйилган график бўйича тўланади. Инфляциянинг таъсири сезилмайди, чунки сумма ставкаси қатъий белгиланади.

Хусусий тадбиркорликни ривожлантириш фақат маънавий ва молиявий қўллаб-қувватлашнинггина эмас, балки кредитлаш тизимини кенгайтиришни ҳам талаб қилади. «Микрокредит ташкилотлари тўғрисида» ва «Микромолиялаш тўғрисида» қонунлар қабул қилиш кредитлашни ташкил этишни ривожлантиришда муҳим рол ўйнайди. Кредит ташкилотлари аҳолининг турли қатламларига хизмат кўрсатади.

Кредитлаш соҳасидаги қонун ҳужжатлари фақат банклар эмас, балки но-банк ташкилотлар фаолияти учун ҳам катта аҳамиятга эга. «Кредит Осие» компанияси директори Владимир Логачев сўзларига қараганда, бу йил компаниянинг товар айланмаси ўтган йил шу даврига қараганда 30 фоиз ошган. «Истеъмол кредити бериш тизимини такомиллаштириш орқали мамлакатимиз ишлаб чиқарувчиларини қўллаб-қувватлашга ҳаракат қилаяпмиз», - деб қўшимча қилди у.

«Кредит Осие» МЧЖ аҳолига истеъмол кредитлари бериш соҳасида 2004 йил апрел ойидан бери «Ипак йўли» АИТБ билан ҳамкорлик қилиб келмоқда. Шу билан бирга, компания «LG» ва «Philips» фирмаларининг расмий дилеридир. Лекин компания фақат чет элда ишлаб чиқарилган товарларнинггина сотиш билан чекланмайди - товарларнинг асосий қисмини мамлакатимиз ишлаб чиқарувчиларининг маҳсулотини (компьютерлар, телевизорлар) ташкил этади.

Жасур МИРЗАЕВ.

«Истеъмол кредитлари анча ўсганлигини ҳам кўрсатиб ўтиш керак. Уларнинг ҳажми ҳисобот даврида 112,8 млрд. сўмга ўсди ва 2006 йил 1 январ ҳолатига 216,8 млрд. сўмни ташкил қилди. Истеъмол кредитлари бўйича меъёрий-ҳуқуқий базани такомиллаштириш на-тижасида ана шундай ижобий тамойилга эришилди».

«Марказий банк пул-кредит соҳасидаги мавжуд вазият ва монетар сиёсатнинг 2006 йилга мўлжалланган асосий йўналишлари»

(«Банк ахборотномаси» № 13, 2006 йил 29 март).

ҚИММАТЛИ ҚОҒОЗЛАР БОЗОРИДАГИ ҲОЛАТ ТАҲЛИЛИ

(Давоми. Боши 4-бетда).

Агар ушбу сегментдаги таркибий ўзгаришлар таҳлил қилинса, салбий ҳолатларни ҳам кўриш мумкин. Шулардан баъзиларига эътиборни қаратамиз:

- фонд бозорида сотилаётган акциялар ҳажми ЯИМга нисбат берганда, умуман кам улушга эга;
- бир йилда рўйхатга олинган акциялар нашрларининг умумий сони камайган;
- биржа айланмасининг ўсиш суръатлари секинлашмоқда;
- давлат мулкани сотишда савдолар ҳажми пасайиб бораёттир;
- эмитентлар ва биржада савдога қўйилаётган акциялар сони камаймоқда;
- ликвидлик пасайиб бораёттир ва акциялар бозори таркиб жиҳатидан чекланган;
- облигациялар савдосининг айланмалари пасайиб бормоқда. Корпоратив облигациялар бозорининг инфратузилмаси ҳали яхши ривожланмаган, қарзлар қисқа муддатга берилади. Облигациялар бозори ҳозирча реал сектор учун узоқ муддатли ресурслар манбаига айланган эмас;
- баъзи савдо майдончалари бўйича етарли ахборот берилмайди;
- эркин муомаладаги акциялар улуши пасайиб бормоқда;

- акциялар олиш-сотиш умумий ҳажмида жисмоний шахслар улуши кам;
- қимматли қоғозлар бозорида институциявий инвесторлар (пенсия ва сугурта компаниялари) йўқ;
- биржада савдога қўйилаётган қимматли қоғозлар турларининг сони мутлақо етарли эмас;
- бозор субъектларининг сармоясига давлатнинг иштироки катта. Мулкнинг бир қўлда тўпланиши инвесторларнинг бозор активларига бўлган қизиқишини пасайтиради, бу эса, ўз навбатида, бундай активларни бозор субъектлари учун қизиқарсиз қилиб қўяди, бозор хусусидаги ахборотнинг аниқлик даражаси камаяди.

Мамлакат фуқаролари бўлмиш хусусий инвесторлар сони қимматли қоғозлар бозоридаги инвестиция жараёнларига аҳолини жалб этиш даражасини белгилайдиган асосий омиллардан биридир. ХИФларнинг мижозлари бўлган жисмоний шахслар сонидан индикатор сифатида фойдаланиб, ушбу кўрсаткич ва унинг тамойилларини баҳолаш мумкин. Шунинг айтиш керакки, уларнинг сони жуда кам. Экспертлар баҳолашча, аҳолига мўлжалланган хизмат кенг ёйила бошлаши, уни истеъмол қилувчилар сони кўпая бош-

лаши учун мижозлар сони 1 фоиз бўлиши керак, улар сони 20 фоиз бўлганидан кейин эса жамият ушбу хизматдан фойдаланаётганлигини ва у социал жиҳатдан аҳамиятли бўлиб бораётганлигини эътироф этиш мумкин.

Юқорида кўрсатиб ўтилганидек, Ўзбекистонда корпоратив қимматли қоғозлар бозори янада ривожланиши учун каттагина имкониятлар бор. Ушбу имкониятни рўйбга чиқариш мақсадида:

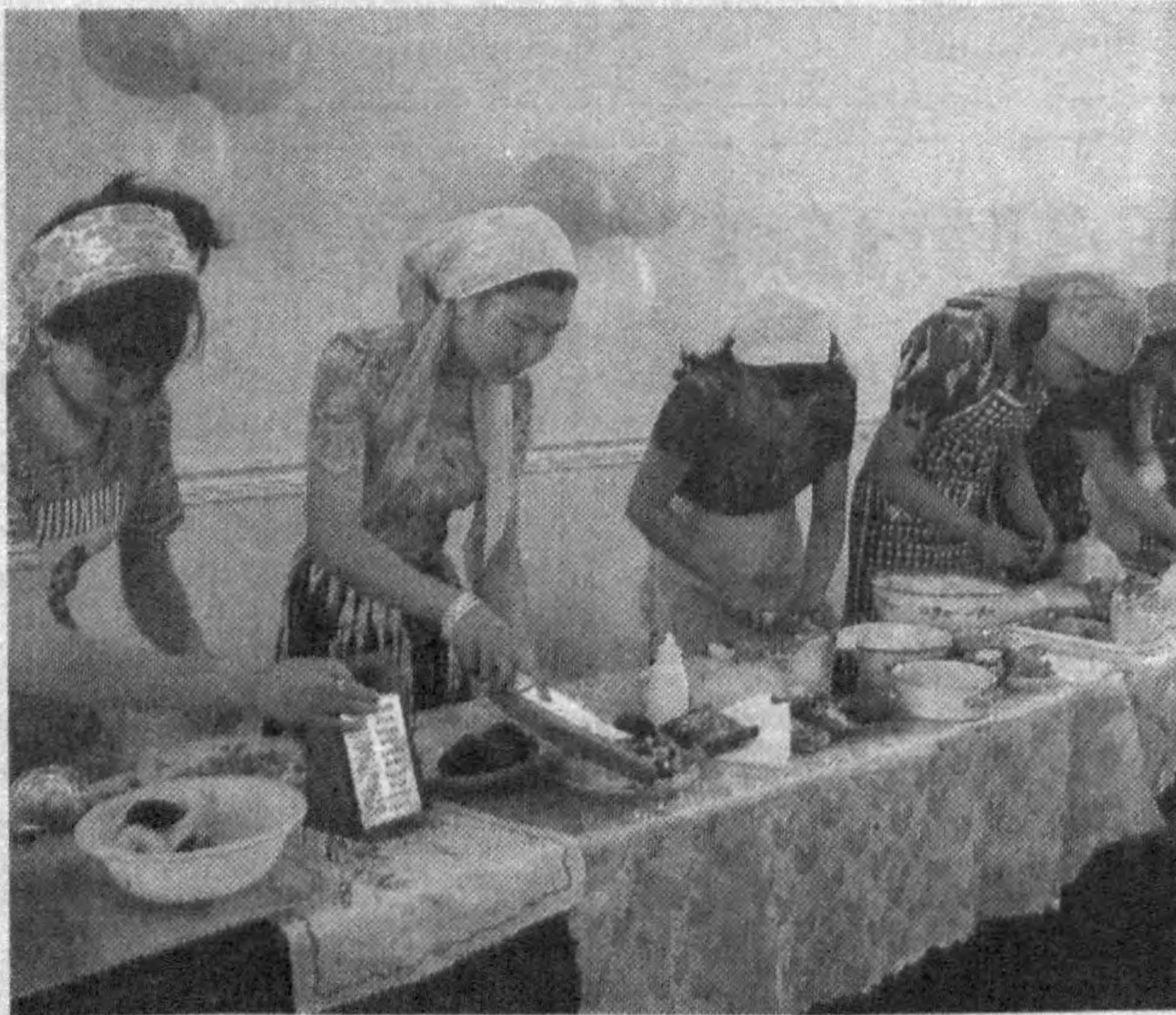
- эркин муомаладаги бўлган акциялар улуши кўпайиши;
- олинаётган ва сотилаётган акцияларнинг умумий ҳажмида жисмоний шахслар улуши кўпайиши;
- институциявий инвесторлар пайдо бўлиши;
- бозор субъектлари сармоясига давлатнинг иштироки босқичма-босқич камайиб бориши;
- ХИФлар ва бошқа коллектив инвестициялаш жамғармаларининг акциядорлари кўпайиши;
- бозорнинг профессионал иштирокчиларини бошқаришдан бозорнинг ўзини бошқаришга ўтиш учун шарт-шароит яратиш керак.

Инновациялар бўлими томонидан тайёрланди.

Ўзбекистоннинг молияга доир ёрдамчи тармоқларини, мамлакатнинг банк тизимини такомиллаштириш биз учун биринчи навбатдаги вазифадир.
И.КАРИМОВ

Ўзбекистон Республикаси Марказий банки тасарруфидати Марғилон банк коллежи катта тарихга эга. Бу коллеж аввал Марғилон ҳисоб-кредит техникуми деб аталган. 1967 йилда ташкил этилган бу ўқув маскани салкам 40 йилдан буён фаолият юритиб келмоқда.

Водийда ягона бўлган ёш банкирлар ўқув юрти халқ хўжалигига ўрта бўгин банк ходимларини тайёрлаб беради. Марғилон шаҳар ҳокимлигининг 1993 йил 20 ноябрдаги 458-сонли қарорига асосан унга Ҳафиз Гофуров номи берилди.

БЎЛҒУСИ МОҲИР БАНКЧИЛАР

Ҳозирги кунда коллежни битирган ўқувчилар сони 3600 нафарни ташкил этиб, улар тижорат банклари, молия ва солиқ тизимларида фаолият олиб боришмоқда. Коллежда ўқувчиларга 57 нафар ўқитувчи сабоқ беради. Вақтинча директорлик вазифасини бажараётган Муҳиддинжон Жўраевнинг бу борада хизматлари катта бўлмоқда.

Ўқув биносидида ташкил қилинган ҳар бир кабинет телевизор ва зарур техника воситалари билан жиҳозланган. Шаҳар ташқарисидан келиб таҳсил олаётган талабалар учун 300 ўринли 4 қаватли ётоқхона мавжуд. Дам олиш хонаси ва 40 ўринли ошхона улар хизматида.

Коллежда ёшларни маънавий баркамол инсон бўлиб етиштиришга алоҳида аҳамият берилди.

Коллежда тез-тез турли хил тадбирлар бўлиб ўтади. Эл суйган санъаткорлар, шоиру ёзувчилар ҳамда тижорат банкларининг ходимлари билан учрашувлар бўлиб ўтади.

Ҳар йили баҳор фаслида "Қизлар давраси"ни ўтказиш анъанага айланиб қолган. Яқинда 2-босқич талабалари ўртасида бўлиб ўтган бундай беллашув барчада

катта таассурот қолдирди. Беш нафар қиз учта шарт бўйича беллашди. Қизларнинг тадбирга пухта тайёрлангани уларнинг ҳар бир чиқишларидан билиниб турарди. Тадбирга ташриф буюрган Марказий банкнинг Фарғона вилояти бош бошқармаси Ходимлар билан ишлаш бўлими бошлиғи Ма-шхура Гулямовна Алимова ҳайъат раиси бўлди. Шундай қилиб қизлар бирин-кетин ўз иқтидорларини намойиш қила бошлашди. Таништирув шартида қизлар бир-биридан зукколигини кўрсатди. Айниқса, Дурдона Ҳошимова бу шартни аъло даражада бажарди. Мадина Шокирова эса иккинчи шарт бўйича яъни ўз истеъдодини намойиш қилишда барчанинг олқишига сазовор бўлди. Мадина ажойиб, ши-

рари овоз эгаси экан. Қизларга берилган шартлар орасида учинчи шарт алоҳида аҳамиятга эга бўлди. Улар ёқтирган салатларини беш дақиқа мобайнида бажариши лозим эди. Бу борада тез ва мазали салат тайёрлаган Дилдора Худойкуловага етадигани бўлмади. Шунингдек, Лазиза Абдуллаева ва Дилдора Шодиевалар ҳам ўзларини латофатли ва ибобили қизлар сифатида кўрсатишди. Ҳайъат аъзолари қизларнинг мана шу фазилатларини ҳисобга олган ҳолда уларга баҳо беришди.

Нихоят, қизлар ҳам беллашиб бўлишди. Ҳамма ҳаяжонда. Ким голиб бўларкан? Ҳайъат аъзолари қизларга номинациялар бўйича баҳо беришди. "Энг зукко қиз" — Дурдона Ҳошимова, "Энг истеъдодли қиз" — Мадина Шокирова, "Энг латофатли қиз" — Лазиза Абдуллаева, "Энг ибобили қиз" — Дилдора Шодиева, "Энг чаққон қиз" — Дилдора Худойкулова, деб топилди. Уларга эсдалик совғалари тақдим этилди.

Коллежда бўлиб ўтган тадбир барча учун анчагача унутилмайдиган бўлди.

Кумуш ЖУМАЕВА.

ЖАҲОН ЯНГИЛИКЛАРИ

ХИТОЙ ҲИСОБ СТАВКАСИНИ ОШИРДИ

РОССИЯНИНГ ҚИММАТЛИ ҚОҒОЗЛАРИ NYSEда

Россия Федерацияси молия вазири Алексей Кудрин Нью-Йорк фонд биржаси NYSE президенти Кэтрин Киннига Россияда инвестиция муҳитини яхшилаш юзасидан кўрилатган чоралар ҳақида сўзлаб берди. Мазкур суҳбат вазирнинг дунёдаги ушбу энг йирик қимматли қоғозлар савдо майдончасига қилган ташрифи доирасида ўтказилди.

Молия вазирлигининг раҳбари Россияда яқин уч йилда йилига 6 фоизлик иқтисодий ўсишга эришиш режалаштирилганлигини қайд этди. Бу эса Россия қимматли қоғозлари бозори ҳам ўсишини аналитади. У Нью-Йорк фонд биржасида Россиянинг янгидан-янги компаниялари ўз акцияларини жойлаштиришига ишонади. Кудриннинг сўзларига қараганда, инвесторларнинг Россияга қизиқиши равшан: мамлакатда макроиқтисодий вазият барқарорлашди ва Россия активларининг баҳоси тўхтовсиз ўсиб бормоқда.

Ҳозирги вақтда NYSEда Россиядаги саккизта эмитент — Вимм-Билль-Данн, Мечел, Татнефт, МТС, Ростелеком, Вимпелком, Мосэнерго ва РАО ЕЭСнинг қимматли қоғозлари билан савдо қилинмоқда. Яна иккита компания — Golden Telecom ва "Норильск никел"нинг акциялари Нью-Йорк Nasdaq электрон биржасида котировка қилинмоқда.

Хориж матбуоти материаллари асосида тайёрланди.

Хитой Марказий банки юанда бериладиган кредитлар бўйича ҳисоб ставкаси 5,85 фоизгача оширилишини эълон қилди. Муддати бир йил бўлган депозитлар бўйича ставка ўзгармади. Таҳлилчиларнинг фикрича, дунёда энг тез ўсиб бораётган Хитой иқтисодиёти мамлакатга чет элдан жуда кўп миқдорда инвестициялар кириб келаётган бир вақтда "қизиб кетиши" хавфи туфайли ана шундай қарор қабул қилинди.

Базавий кредит ставкаси 18 ойда биринчи марта оширилмоқда. Бундан олдин ставка 2004 йил октябрда оширилган эди. Шунгача эса ставка 9 йил давомида ўзгармай келди.

Хитойда кредитлашнинг умумий ҳажми 2006 йил I чорагида ўтган йил-

нинг январь-март ойларидагига нисбатан 70 фоиз ўсиб, инвестициялаш авжга чиқишига ёрдам берди. Бу эса товарлар ортиқчилиги юз берган бир пайтда энергия манбаларининг ички нархлари кўтарилишига олиб келмоқда.

Хитой Марказий банкнинг ушбу қарорига жавобан молия бозорла-

рида Осиё валюталари курси кескин ўсиб, халқаро хом ашё компаниялари акцияларининг котировкалари пасайди.

Хитой — дунёда хом ашё ресурсларини энг кўп истеъмол қиладиган мамлакатдир, иқтисодиётни "совутиш" эса истеъмол даражасини пасайтириши ҳам назарда тутади.

Таҳлилчилар фикрича, инвестициялар ва кредитларнинг ҳукумат режасидагидан ошиб кетиши туфайли Марказий банк амалга оширган бу иқтисодий чорадан сўнг маъмурий чоралар ҳам кўрилиши мумкин.

БЕН БЕРНАНКЕ ДОЛЛАРНИНГ ҚАДРИНИ ТУШИРДИ

Евронинг долларга нисбатан курси 1,25 АҚШ доллари даражасидан ошиб кетди. Валюта бозори АҚШ федерал захира тизими раҳбари Бен Бернанкеннинг мамлакат Конгрессидаги чиқишига ана шу тарзда муносабат билдирди. У ўз чиқишида пул-кредит сиёсатини кучайтиришда танаффус бўлиши мумкинлигини айтган эди.

"Бизнинг келгусидаги сиёсатимиз иқтисодиётнинг ривожланиш истиқболларига тобора кўпроқ боғлиқ бўлади. Иқтисодий маълумотлар ана шу ривожланишнинг аксидир, — деди Бен Бернанке. — Федерал захира тизими қўмитаси янада аниқроқ ахборот тўплаш ва истиқболни белгилаб олиш учун ҳатто бир ёки икки сессия мобайнида асосий ставкага тегмаслиги ҳам мумкин".

Мана шу баёнотга қарамай, таҳлилчиларнинг кўпчилиги 10 майда бўлиб ўтадиган мажлисда ҳисоб ставкаси 5 фоизгача оширилади, деган фикрга келмоқда. Айрим иқтисодчилар шундан кейин ставка яқин орада оширилмайди, деб ҳисоблашмоқда. Бошқалар эса ФЭТ мамлакат тарихида энг узоққа чўзилган ставкаларни оширишни давом эттиришга мажбур бўлади, деб ҳисобламоқдалар.

ХУРМАТЛИ МУШТАРИЙЛАР!

"Банк ахборотномаси" ва "Банковские ведомости" газеталари ва "Бозор, пул ва кредит" журнали тахририяти ўзининг янги манзилни маълум қилади:

700084, Тошкент ш.,
Ф. Мавлонов кўч., 1а.
Мўлжал: Муртазовов кўчаси билан кесишган чорраҳада.

Телефонларимиз: 134-43-18,
134-75-19, 134-23-31

e-mail: bankingnews@tshtt.uz

БАНА АХБОРОТНОМАСИ

АХБОРОТ—ТАҲЛИЛИЙ ГАЗЕТА
МУАССИСЛАР:

Ўзбекистон Республикаси
Марказий банки

Жаҳон иқтисодиёти ва
дипломатия университети

"Moliya yangiliklari agentligi" МЧЖ

Тадбиркорликни ахборот билан
қўллаб-қувватлаш "Заковат"
ижтимоий жамғармаси

ТАҲРИР КЕНГАШИ:

Файзулла Муллажонов
(Тахрир Кенгашининг раиси),

Ашур Қодиров

(Тахрир Кенгашининг раис ўринбосари),

Равшан Охунов

(Тахрир Кенгашининг
масъул котиби),

Раҳмон Каримов

Абдурахмат Боймуротов

Баҳодир Хўжаев

Михаил Перпер

БОШ МУҲАРРИР

Шавкат Назаров

БОСИШГА ТАЙЁРЛОВЧИ:

"Moliya yangiliklari agentligi" МЧЖ

АХБОРОТ ХИЗМАТИ КўРСАТУВЧИЛАР:

ЎЗА, «Туркистон-пресс» НАА,

«Иқтисодиёт ахборот агентлиги»,

«Бухоро-пресс» АА.

Реклама ва эълонлар учун

134-43-18

телефони орқали мурожаат қилинг.

ТАХРИРИЯТ МАНЗИЛИ:

700000, Тошкент,

Ф. Мавлонов кўчаси, 1а-уй.

e-mail: bankingnews@tshtt.uz

Босилган материаллар муаллифларининг нуқтаи назари тахририятнинг нуқтаи назарига мос келмаслиги мумкин. Рекламаларнинг мазмуни учун реклама берувчиларнинг ўзлари масъулдир.

Тахририятнинг ёзма розилиги бўлганидагина, "БА"да эълон қилинган материалларни кўчириб босишга ижозат берилди. Қўлёзмалар тақриз қилинмайди ва қайтарилмайди.

Ⓢ Материал тижорат асосида чоп этилмоқда.

Газета Ўзбекистон матбуот ва ахборот агентлигида 137-тартиб рақами билан рўйхатга олинган.

Буюртма № Г-703

Тираж 6891 нусха.

Босишга рухсат этилди

2.05.2006 й.